

Torsdagen den
16 november 1978

Torsdagen den 16 november

Kl. 12.00

§ 1 Justerades protokollen för den 8 innevarande månad.

§ 2 Upplästes och lades till handlingarna följande från valprövningsnämnden inkomna

*Meddelande om
riksdagsarbetet
under tiden fram
till juluppehållet*

*Meddelande om
större debatter
våren 1979*

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare

Till valprövningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Sixten Pettersson, Bandhagen, utsetts till ledamot av riksdagen samt att Margareta Edner, Stockholm, Henrik Åkerman, Bromma, Elisabeth Fleetwood, Stockholm, Carl-Magnus Magnusson, Stockholm, Peggy Lagerström, Bandhagen, och Carl-Erik Skårman, Bromma, utsetts till ersättare för riksdagsledamöter.

Valprövningsnämnden har vid sammanträde denna dag granskat bevisen och därvid funnit, att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 15 november 1978

Bengt Hult

/Sven-Georg Grahn

Det skulle antecknas att *Sixten Pettersson* (m) utsetts att inträda som ledamot av kammaren i stället för *Anders Wijkman* (m) som avsagt sig riksdagsmannauppgiftet.

§ 3 Meddelande om riksdagsarbetet under tiden fram till juluppehållet

TALMANNEN:

Med hänsyn till inträdda förseningar i propositionsavlämnandet blir det i år nödvändigt att fortsätta riksdagsarbetet i julveckan. Ett bordläggningsplenum anordnas därför måndagen den 18 december, och arbetsplenum hålls tisdagen den 19 och – om så erfordras – onsdagen den 20 december.

§ 4 Meddelande om större debatter våren 1979

TALMANNEN:

Våren 1979 kommer att anordnas tre större debatter. Den allmänpolitiska debatten tar sin början onsdagen den 31 januari, finansdebatten onsdagen den 28 februari och den utrikes- och handelspolitiska debatten onsdagen den 14 mars.

Torsdagen den
16 november 1978

*Meddelande om
sammanträdesfria
veckor under 1979*

*Meddelande om
veckoschema för
kammarens sam-
manträden under
en "normalvecka"*

TALMANNEN:

De sammanträdesfria veckorna under 1979 kommer i enlighet med talmanskonferensens rekommendationer att förläggas till den 19–25 februari och den 29 oktober–den 4 november.

§ 6 Meddelande om veckoschema för kammarens sammanträden under en "normalvecka"

TALMANNEN:

Talmanskonferensen fastställde i går ett reviderat förslag till veckoschema, att läggas till grund för planeringen av kammarens arbete. Under en normalvecka kommer kammarens sammanträdestid att disponeras så här:

Måndag	kl. 11.00–senast kl. 16.00	Interpellationssvar (ev. frågesvar) och bordläggningsplenum
Tisdag	kl. 15.00–senast kl. 18.00	Frågestund (ev. mer än en timme), interpellationssvar och bordläggningsplenum
Onsdag	kl. 10.00–senast kl. 18.00 Fortsättes kl. 19.30–senast kl. 24.00 om så erfordras för att undvika arbetsplenum på fredagen	Arbetsplenum
Torsdag	kl. 12.00–senast kl. 18.00 Fortsättes kl. 19.30–senast kl. 24.00 om det eljest – trots att kvällsplenum hålls på onsdagen – skulle bli nödvändigt att anordna arbetsplenum på fredagen	Frågestund (en timme), arbetsplenum och interpellationssvar
Fredag	kl. 09.00–senast kl. 16.00 Då arbetsplenum undantagsvis måste anordnas på en fredag avslutas sammanträdet senast kl. 14.00	Interpellationssvar (ev. frågesvar) och bordläggningsplenum

Avvikelser från denna plan blir givetvis ofrånkomliga i början och slutet av höst- och vårsessionerna samt i samband med de allmänpolitiska debatterna och liknande överläggningar.

§ 7 Om villkoren för finska läkares tjänstgöring i Sverige

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

Statsrådet HEDDA LINDAHL erhöill ordet för att besvara *Karl-Erik Svartbergs* (s) den 10 november anmälda fråga, 1978/79:123, och anförde:

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att undanröja byråkratiska hinder för finska legitimerade läkare att tjänstgöra i Sverige.

Enligt lagen (1960:408) om behörighet att utöva läkaryrket krävs i regel svensk legitimation för att få arbeta som läkare i Sverige. Den som utom riket har avlagt läkarexamen och i Sverige gått igenom föreskriven efterutbildning skall på ansökan få legitimation. För läkare med obegränsad auktorisation i Danmark, Finland och Norge utgör genomgången kurs i svenska medicinalförfattningar det enda villkoret för att erhålla svensk legitimation.

Enligt nämnda lag är även den behörig att utöva läkaryrket i Sverige som utan att inneha legitimation förordnats att uppehålla statlig eller kommunal läkartjänst. Sådant förordnande meddelas av socialstyrelsen eller efter styrelsens bemyndigande av sjukvårdsstyrelse, sjukvårdsdirektion eller annan myndighet. Socialstyrelsen har i cirkulär den 29 april 1976 med stöd av lagen bemyndigat sjukvårdshuvudmännen att förordna icke legitimerade läkare på vissa läkartjänster.

Såsom framgår av vad jag här har anfört är principerna för rätten att utöva läkaryrket i Sverige med eller utan svensk legitimation fastlagda i en lag som riksdagen har fattat beslut om. Det fall som Karl-Erik Svartberg har tagit upp gäller en anställning utanför den offentliga hälso- och sjukvården, och socialstyrelsen får inte enligt gällande lagstiftning medge läkare utan svensk legitimation att inneha sådan tjänst.

Socialstyrelsen anordnar avkortade kurser omfattande två veckor i svenska medicinalförfattningar för nordiska läkare. Enligt vad jag har inhämtat pågår en sådan kurs just nu. Beklagligtvis har den aktuella läkaren inte ansökt om att få delta i kursen. Även om det råder konkurrens om kursplatserna, bör enligt uppgift från socialstyrelsen förhållanden av det slag som föreligger i det aktuella fallet kunna motivera förtur till kurs i svenska medicinalförfattningar, om ansökningen stöds av läkarens blivande arbetsgivare och kommer in till styrelsen inom föreskriven tid.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka sjukvårdsministern för svaret, men jag är litet besviken över innehållet.

Fallet med den finske läkaren är som jag ser det ett typexempel på byråkratiskt krångel. Jag tycker att det är bra att människor som kommer i kontakt med sådant hör av sig, så att man kan rätta till det.

Det gäller här en läkare med finsk läkarlegitimation. Han har anställts på företagshälsovården i Partille kommun. Läkartjänst inom företagshälsovården räknas som privat tjänst, och för behörighet till sådan kräver socialstyrelsen med stöd av lagen en två veckors kurs i socialrätt. Trots att läkaren i fråga förklarar sig villig att genomgå en sådan kurs – nästa kurs

*Om villkoren för
finska läkares
tjänstgöring i Sve-
rige*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om villkoren för
finska läkares
tjänstgöring i Sve-
rige*

anordnas i april – kan han inte få dispens. Däremot kan han söka och få anställning inom stat eller kommun, dvs. i offentlig tjänst.

Den omedelbara reflexionen som de berörda gör – det gäller både arbetsgivarnas representanter och de fackliga företrädarna – är denna: Ställer man lägre krav på de läkare som tjänstgör på landstingets vårdcentral än på dem som har privat tjänst? Så är det självfallet inte. Det är bara byråkratin som slagit knut på sig själv.

Jag hade hoppats mer av svaret. Där finns ingen antydning om möjlighet till dispens, och jag vill därför fråga: Är en dispens i detta fall helt omöjlig?

Nordiskt samarbete skall inte bara bestå av vackra ord. Jag tycker att praktisk handling är viktigare.

Slutligen vill jag tillägga att jag trodde att byråkratin skulle sitta trångt i folkpartiets Sverige, men efter vad jag kan se lever den och frodas i högönsklig välmåga.

Statsrådet HEDDA LINDAHL:

Herr talman! Jag är förvisso inte någon anhängare av byråkrati, men ibland behövs den. Jag vill replikera på Karl-Erik Svartbergs anförande på följande sätt.

En generell rätt att arbeta som läkare i vårt land har endast den som är legitimerad läkare. Detta gäller för arbete både i allmänpraktik och inom offentlig verksamhet. Läkare som inte är legitimerad kan emellertid förordnas att uppehålla statlig eller kommunal läkartjänst. Att denna begränsning gjorts torde bl. a. bero på att läkare i offentlig tjänst är underkastade en annan kontroll än privatpraktiserande läkare och företagsläkare. De har också i regel bättre möjligheter att rådfråga kolleger om t. ex. bestämmelser som man måste iaktta vid utövandet av yrket.

För egen del anser jag att de nuvarande bestämmelserna innebär en i stort sett lämplig avvägning mellan kravet på att de utländska läkarna har sådana kunskaper som behövs för att arbeta som läkare i Sverige och angelägenheten av att läkarna så snart som möjligt skall kunna slussas in i den svenska sjukvården.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag håller med när det gäller de generella reglerna, om dem behöver vi enligt min mening inte diskutera. Här är det alltså fråga om det praktiska handhavandet, och i riksdagen förutsätts väl att lagar och förordningar handhas med sunt förnuft. I detta fall rör det sig om en period på några månader till dess nästa kurs kan anordnas. Hade man ordnat en kurs t. ex. strax före årsskiftet, då han skall tillträda, hade saken varit klar. Men nu har inte läkaren någon möjlighet att genomgå kursen, vilket kommer att innebära att företagshälsovården i Partille står utan läkare under 3–4 månader.

Det är sådana här praktiska konsekvenser som jag tycker att man med litet sunt förnuft och med litet god vilja skulle kunna undvika. Även om

statsrådets medhjälpare skakar på huvudet, tycker jag som riksdagsman att det rimligen borde föreligga en möjlighet att få dispens.

Statsrådet HEDDA LINDAHL:

Herr talman! Jag är den första att beklaga att denne läkare inte kom med i den kurs som nu just går av stapeln. Det har sagts mig att det berodde på ett missförstånd.

De bestämmelser som jag nyss redogjort för tillkom ju för många år sedan under den socialdemokratiska regeringens tid. Jag tycker att vi dock har en lag som garanterar säkerheten, och jag är faktiskt inte benägen att i dag uttala mig för en ändring av de gällande bestämmelserna. Men, som sagt, jag beklagar att denne läkare måste vänta ända till i april för att gå igenom kursen.

Jag är inte beredd att i dag svara på frågan om vi skall gå med på ett dispensförfarande, men jag lutar inte åt det hållet.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Den där sista lutningen var ju litet beklaglig.

Jag hade tänkt framhålla att jag inte skall pressa sjukvårdsministern längre i dag utan bara säga att jag hoppas att Hedda Lindahl funderar på saken. Jag tycker fortfarande att man bör försöka att hitta praktiska lösningar. Om byråkratin har uppstått under en socialdemokratisk regering eller under en treparti- eller en folktopartiregering är för mig ointressant, eftersom byråkratin skall bekämpas var den än uppträder.

Jag vill än en gång säga att jag tycker att det här är ett byråkratiskt krångel som vi bör ta bort.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om handläggningen av stat-kyrka-frågan

Kommunministern BERTIL HANSSON erhöll ordet för att besvara *Karl Boos* (c) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:110, och anförde:

Herr talman! Karl Boo har frågat mig dels om jag är beredd att som grund för min handläggning av stat-kyrka-frågan lägga ställningstagandet hos de kyrkligt aktiva i församlingarna, dels om jag ansluter mig till uppfattningen om att förutsättningen för en reform av kyrkans förhållande till staten är en bred politisk och kyrklig enighet.

Handläggningen av stat-kyrka-frågan innebär att regeringen kommer att till det allmänna kyrkomöte som samlas den 20 januari 1979 lämna över det betänkande som blev resultatet av överläggningarna mellan staten och svenska kyrkan samt en sammanställning av remissyttrandena över detta betänkande. Regeringen kommer inte att binda sig vid ett eget förslag före mötet men kommer att åtminstone i huvuddrag ge besked om var den står i de principiellt betydelsefulla frågorna. En slutlig bedömning från regeringens

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om handläggningen
av stat-kyrka-
frågan*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om handläggning-
en av stat-kyrka-
frågan*

sida får göras efter ställningstagandet i kyrkomötet.

Jag förutsätter att kyrkomötet kommer att noga studera vad de kyrkligt aktiva – och f. ö. även andra medlemmar – i församlingarna har uttalat i frågan. Jag kommer att tillmäta kyrkomötets ställningstagande en särskild vikt vid min fortsatta handläggning av frågan.

Då överläggningarna mellan staten och svenska kyrkan inleddes 1975 uppsattes som mål att nå samlande lösningar. Min företrädare uttalade på trepartiregeringens vägnar i november 1976 att överläggningarna skulle fullföljas med oförändrade förutsättningar och oförändrat mål. I anslutning till att betänkandet överlämnades förklarade ledarna för de fyra stora partierna att målet alltså skulle vara en samlande lösning. Det finns ingen anledning att nu ändra detta mål.

En samlande lösning förutsätter en gemensam vilja till samförstånd utifrån skilda uppfattningar i olika delfrågor. En sådan vilja kom till uttryck i överläggningarna mellan staten och svenska kyrkan. Dessa utmynnade i ett enhälligt betänkande, utan någon reservation mot förslaget till helhetslösning. Jag hoppas att samma inställning skall komma till uttryck även i fortsättningen, inte minst vid kyrkomötet och i riksdagen. Ingen grupp och ingen åsiktsriktning bör framträda med anspråk på att ensam få avgöra denna stora samhällsfråga. Alla de skilda synpunkter som kommit fram från både samhällets och kyrkans sida måste vägas samman till en balanserad helhet.

Vad som i dag måste särskilt uppmärksammas är att någon samling inte kan nås inom svenska kyrkan – och än mindre inom samhället i övrigt – kring ett status quo. Detta gäller även om de förtroendevalda i församlingarna. Remissutfallet har otvetydigt visat att mycket starka krafter på alla plan inom kyrkan önskar en reform.

KARL BOO (c):

Herr talman! När jag i min fråga har använt begreppet kyrkligt aktiva i församlingarna, är det, med den motivering som jag använder, självklart också med hänvisning till det remissutfall som beredningens förslag har fått. Där är det bara att notera att det endast är, välvilligt tolkat, 27 % av remissinstanserna som har tillstyrkt bifall till framställningen, och det är alltså en mycket bred majoritet som icke har kunnat godkänna det förslag till relationsförändringar som beredningen framlägger. I Västerås stift, som jag tillhör, var det endast tio församlingar som uttalade sig för bifall och hela 63 församlingar som avstyrkte förslaget om relationsförändring.

När kyrkoministern nu i sitt svar säger att han och regeringen inte kommer att binda sig för något eget förslag till kyrkomötet men åtminstone i huvudsak skall ge besked om var regeringen står i olika hänseenden är min direkta fråga: Vad kommer dessa besked att innefatta? Gäller det en deklaration beträffande kyrkotillhörighetsfrågan och är det i så fall i det sammanhanget rimligt att en sådan deklaration baserar sig på uttalanden som går emot vad de remissinstanser som här åberopats har sagt?

Det kan också vara intressant att notera den särskilda vikt som kyrkomi-

*Om handläggning-
en av stat-kyrka-
frågan*

nistern i svaret lägger vid kyrkomötets ställningstagande. Låt mig ändå säga att jag inte betraktar kyrkomötets sammansättning som på det sättet representativ i politiskt-kyrkligt avseende att det får tillmätas den stora betydelse som kyrkoministern och regeringen tydligen har tänkt sig.

När kyrkoministern åberopar att beredningens arbete utmynnade i ett enhälligt förslag, så är det verkligen att säga någonting som inte är relevant i det sammanhang där jag ställt frågan för prövning. Det var ju ingen politisk sammansättning i gruppen, och därför är det väl helt ointressant att ta med den redovisningen i denna bedömning.

Slutklämmen i kyrkoministerns svar är rätt förvånande. Här sägs att det är omöjligt att få en samling omkring status quo i denna fråga. Därför skall man föreslå relationsförändringar. Är det inte i alla fall så att man behöver en bred samling i en sådan här stor förändringsfråga och att det sålunda är i den riktningen man bör pröva frågan under den fortsatta behandlingen?

Kommunministern BERTIL HANSSON:

Herr talman! Siffror är farlig materia i sådana här sammanhang. Låt mig konstatera att det icke finns någon betydande majoritet i församlingarna som går emot den helhetslösning som har framlagts av den enhälliga beredningen. Det finns en majoritet på 54 % av församlingarna som har denna negativa uppfattning. Det kan vara intressant att jämföra med vad som hände sedan den Myrdalska utredningen hade lagt fram sitt betänkande, då man kan säga att så gott som 100 % av församlingarna var negativa. I dag är det ca 1 300 av 2 600–2 700 församlingar som har uttalat sig kritiskt mot helhetslösningen.

Låt mig beträffande de kyrkligt aktiva få betona – och jag tror det har djup förankring också inom centerpartiet – att svenska kyrkan är mer än de kyrkligt aktiva. Ja, svenska kyrkan är också förmer än församlingarna och förmer än kyrkomötet. Svenska kyrkans mening i denna fråga har inhämtats genom en mycket bred remissbehandling, där sammanfatningen är att 75 % av de kyrkliga remissinstanserna ställer sig positiva till det framlagda enhälliga förslaget.

Jag vidhåller att det var ett enhälligt betänkande som avgavs av den grupp som bestod av representanter för både kyrkan och staten. Status quo är inte längre möjligt – därom råder det i dag en betydande splittring inom kyrkan.

KARL BOO (c):

Herr talman! Kommunministern använde en redovisning som utmynnade i att 75 % av de kyrkliga remissinstanserna ställer sig positiva till det framlagda enhälliga förslaget. Det ligger dock utanför den del av diskussionen som jag här har tagit upp. Jag menar att det ändå är församlingarnas svar som måste vägas in och att de måste få väga tungt när man skall göra den totala bedömningen. Det är naturligtvis intressant att ta del av vad olika instanser eller människor med kunskaper på det juridiska området eller på specialområdena framfört, men för mig är det ändå självklart att församlingarnas

Torsdagen den
16 november 1978

*Om handläggning-
en av stat-kyrka-
frågan*

remissvar måste väga tyngst.

När jag därutöver har använt begreppet aktiva i församlingarna har jag definitivt menat – och att det är så hävdar jag bestämt – att deras uppfattningar har utmynnat i vad kyrkoförsamlingarna genom sina fullmäktige har anfört i remissvaren. Det är vid dessa som jag vill att man – i ett samhälle om vilket man gärna vill kunna använda ordet närdemokrati – skall kunna lägga stor vikt.

När man går ut med en fråga av denna storleksordning är det givetvis oerhört viktigt att få en bred majoritet. Detta är ju inte heller en fråga som är intressant för bara några få människor, utan frågan gäller den öppna folkkyrkans hela framtida organisation och förankring i Sverige. Det är således en fråga som berör många människor, och inför en så stor förändring känner givetvis många människor stor oro.

Kommunministern BERTIL HANSSON:

Herr talman! Låt mig först rätta till en oavsiktlig felsägning nyss – i den allra sista meningen av mitt föregående anförande. Vad jag avsåg att säga var att det i dag råder en betydande splittring inom svenska kyrkan kring ett kvarblivande vid status quo. Förvisso gäller detta inte endast några få, utan det gäller också de 80 % av svenska kyrkans medlemmar som icke deltar i de kyrkliga valen. Deras talan tillkommer det, såvitt jag förstår, kyrkomötet att föra men också regering och riksdag i den folkkyrka som vi har och som står i ett mycket nära samband med staten.

Jag hoppas att centern har uppfattat att dess eget kyrkopolitiska program nu är uppfyllt i och med det förslag som är framlagt. En grundläggande lagstiftning och en säker ekonomi för kyrkan är de villkor som förslaget uppfyller. Jag finner anledning understryka detta.

KARL BOO (c):

Herr talman! Jag vill ändå påstå att om någon skall kunna tolka de många människornas uppfattning ut i församlingarna, så måste det väl vara den politiska instansen. Det är därför som jag menar att man bör lägga stor vikt vid vad församlingarna har sagt genom sina fullmäktige.

En annan intressant fråga som onekligen kommer in i bilden gäller handläggningen. Den frågan har varit föremål för prövning under många år. Vi har haft parlamentariskt starkt förankrade regeringar, och vi har haft – ända tills nu således – regeringar som haft möjlighet att vidta relationsförändringar. I dag, när vi har en regering med den svagaste förankring som någon regering någonsin under modern tid har haft här i landet, då lägger man tydligen, enligt vad som framgått av svaret, fram ett förslag till långtgående förändringar i relationerna mellan staten och kyrkan.

Kommunministern BERTIL HANSSON:

Herr talman! Låt mig upprepa att regeringen icke har lagt fram och icke kommer att till kyrkomötet lägga fram något förslag. Under tiden som politiskt starkt förankrade regeringar har underlåtit att föra denna fråga

framåt har anhopningen av viktiga frågor som skulle lösas inom kyrkan bara ökat. Om det är någon regering som skulle ha någon möjlighet att föra denna fråga närmare en lösning så är det en regering som i denna liksom i andra frågor medvetet arbetar från mitten: söker samförstånd och söker det viktiga, som jag sade tidigare, nämligen samlande lösningar. I dag föreligger den förutsättningen.

KARL BOO (c):

Herr talman! Kommunministern säger här i sitt svar att den nuvarande regeringen för kyrkomötet tänker redovisa sin principiella syn på frågorna. När man på min tidigare fråga vad detta innebär i redovisningsavseende inte sagt något annat, får jag väl ändå förutsätta att man därmed ger till känna en anslutning till föreliggande förslag i olika delar.

När det sedan gäller frågan om centerns ställningstagande i denna fråga kan sägas att centern så småningom kommer att redovisa den i andra sammanhang. Jag vill därutöver mycket klart slå fast att det är märkligt – kanske vågar jag säga att någon uppfattat det som något av högmod – att få höra den redovisning som kommunministern nu senast lade fram, nämligen att denna regering har sådana och hört stora förutsättningar att framlägga revolutionerande framtidsförslag för landet.

Kommunministern BERTIL HANSSON:

Herr talman! Då denna fråga i 70 år har varit föremål för både kyrkans och statens utredningsarbete är detta i och för sig en stark motivering för att äntligen försöka föra den närmare sin lösning. Något förslag kommer regeringen icke att förelägga kyrkomötet. Däremot kan jag på Karl Boos fråga redovisa att i den skrivelse som kommer att gå till kyrkomötet kommer bl. a. en kommentar till remissbehandlingen att göras. Det kommer att redovisas vilka öppningar som kan finnas för frågans vidare behandling med anledning av remissuttalandena och kyrkomötets handläggning av frågan.

KARL BOO (c):

Herr talman! Jag noterar att det ändå är fråga om en skiss till en framtida relationsförändring som ute i församlingarna fått det mottagande som redovisas i remissvaren och som jag redogjorde för i mitt tidigare inlägg.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om skattemässig resultatutjämnning för yrkesfiskare

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att besvara *Karl-Anders Peterssons* (c) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:103, och anförde:

Herr talman! Karl-Anders Petersson har frågat mig om jag avser att hösten 1978 framlägga förslag om ändring i skattelagstiftningen i syfte att åstad-

Torsdagen den
16 november 1978

*Om skattemässig
resultatutjämning
för yrkesfiskare*

komma någon form av skattemässig resultatutjämning för landets yrkesfiskare.

Yrkesfiskarnas inkomster varierar ofta starkt från ett år till ett annat. Jag är därför ense med Karl-Anders Petersson om att detta är en av de yrkesgrupper som kan ha särskilt behov av regler som gör det möjligt att med verkan i skattehänseende jämnar ut inkomster mellan olika år.

Fiskares och andra egenföretagares önskemål om ökade möjligheter till skattemässig resultatutjämning kan tillgodoses på olika sätt. Företagsskatteberedningen diskuterade i sitt slutbetänkande tre huvudmetoder, nämligen för det första att utvidga tillämpningsområdet för särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst, för det andra att – med skogskonssystemet som förebild – införa en allmän rätt för egenföretagare att fördela inkomst framåt i tiden (inkomstfördelningskonto), för det tredje att införa ett slags investeringsfondssystem för egenföretagare (allmän investeringsreserv).

Beredningen ansåg att reglerna om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst var välavvägda och att det därför inte fanns skäl att ändra denna lagstiftning. Att införa ett inkomstfördelningskonto enligt skogskonstomodell för samtliga egenföretagare var vidare enligt beredningens uppfattning olämpligt. Beredningen var däremot positivt inställd till en allmän investeringsreserv och föreslog därför att alla egenföretagare skulle kunna avsätta viss del av sin inkomst till en sådan reserv. Avsättningen är enligt förslaget avdragsgill men förutsätter att ett lika stort belopp sätts in på en särskild bankräkning. Investeringsreserven skall utnyttjas för investeringar inom en femårsperiod. Utnyttjandet innebär dels att medlen på bankräkningen blir disponibla, dels att avskrivningsunderlaget för den aktuella investeringen minskas med det belopp av investeringsreserven som tagits i anspråk. Har reserven inte utnyttjats inom femårsperioden skall den tillsammans med ett tillägg på 30 % återföras till beskattning.

Beredningens betänkande har remissbehandlats. Vad gäller förslaget rörande egenföretagarnas möjlighet att jämnar ut inkomster mellan olika år måste remissutfallet betecknas som splittrat. Beredningens betänkande och remissvaren övervägs nu inom budgetdepartementet. Min ambition är att under år 1979 kunna redovisa ställningstagandena på de viktigaste punkterna. Till dessa räknar jag bl. a. egenföretagarnas möjligheter till resultatutjämning.

Av det anförda framgår att jag måste besvara den av Karl-Anders Petersson ställda frågan med nej. Någon proposition med sikte på yrkesfiskarnas skatteproblem kan således inte lämnas redan denna höst. Min förhoppning är emellertid att det problem som Karl-Anders Petersson tagit upp skall få en tillfredsställande lösning under nästa år.

KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar budget- och ekonomiministern för svaret, samtidigt som jag beklagar att jag fått ett negativt svar på min fråga.

Under många år och vid flera tillfällen har från yrkesfiskarna framförts önskemål om och krav på någon form av resultatutjämning mellan goda och

dåliga år. Budgetministern framhåller också i sitt svar det skäliga i att så skulle kunna ske.

Yrkesfiskarna tillhör ju de yrkesgrupper som har inte bara ett hårt och riskfyllt arbete utan dessutom mycket ojämn inkomst olika år. Orsakerna härtill kan vara av skilda slag. Det kan vara tillgången på fisk inom det område där man är verksam, det kan vara avsättningsproblem och fångstbegränsningar av olika slag och det kan vara sådana omständigheter som att man tvingas till långvarigt stillaliggande på grund av otjänlig väderlek eller omfattande reparationer på maskiner eller fiskefartyg. Allt detta påverkar fiskarens inkomster, och det är därför angeläget att han ett gynnsamt år utan alltför kännbara skattekonsekvenser kan avsätta medel för de sämre åren.

Även utgifterna kan för en fiskare variera starkt mellan olika år. Nödvändiga reparationer på båtar, motorer och övriga redskap kan vara omfattande och kan infalla vid högst olämplig tidpunkt för fiskaren. De kan också vara mycket tidskrävande och tvinga till långvarigt stillaliggande. Det förhållandet kan alltså lätt uppstå att fiskaren under ett år med extremt höga utgifter också får extremt låga inkomster. Det rör sig numera om avsevärda investeringar för en modern fiskeutrustning med stora fasta kostnader för fiskaren eller fiskelaget. Därför är det synnerligen angeläget att en skattemässig resultatutjämning för yrkesfiskarna kommer till stånd utan dröjsmål, och jag hade hoppats på ett positivt besked från budgetministern i detta avseende.

Företagsskatteberedningens olika förslag till skatteutjämning har berörts i svaret, och där har budgetministern förordat en allmän investeringsreserv, dvs. alternativ 3 i det förslag som företagsskatteberedningen aktualiserat.

Från fiskarnas sida har man framhållit önskvärdheten av att en resultatutjämning av typ skogskonto skulle bli möjlig även för yrkesfiskarnas vidkommande. Man har menat att de speciella förhållanden som råder inom fisket motiverar en sådan form av resultatutjämning, medan däremot den allmänna investeringsreserven, särskilt med begränsningen till fem år, inte är lämplig för fiskarna.

Yrkesfiskarna i vårt land hade säkert förväntat sig ett förslag från budgetdepartementet i denna fråga redan detta år, och jag beklagar att så inte blir fallet.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag kan försäkra att jag också gärna hade sett att det hade varit möjligt att komma med ett förslag i höst, för jag är medveten om att det för fiskarna finns speciella problem som borde lösas på ett bättre sätt än vad nuvarande skattelagstiftning möjliggör. Men som jag nämnde i svaret är uppfattningarna delade bland de sakkunniga som har sysslat med olika företagsskattefrågor och bland de många remissinstanser som hade att yttra sig över beredningens förslag. Det var inte någon av de tre modeller som beredningen arbetade med som klarade sig helskinnad genom remissbehandlingen, och vi har därför känt ett behov av att grundligt gå igenom materialet. Vi har inom departementet alltså ännu inte bundit oss för någon teknisk

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om skattemässig
resultatutjämning
för yrkesfiskare*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om åtgärder för
att öka antalet
kvinnor bland
högre statstjänst-
männen*

lösning, utan vi arbetar vidare med beredningens betänkande och de många remissvaren som grund. Jag hoppas att Karl-Anders Petersson är ense med mig om att det förslag som vi kommer med bör vara ett så bra förslag att det kan fungera på ett gott sätt i den praktiska verksamheten.

Min ambition är att finna en hygglig lösning på det här problemet och att till våren komma med ett förslag.

KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Det är självklart att yrkesfiskarna vill ha ett system som fungerar i praktiken. I det avseendet har jag ingen annan uppfattning än budgetministern. Men med tanke på det investeringsbehov som finns inom fisket är det bråttom med ett förslag. Och jag trodde faktiskt att det, eftersom yrkesfiskarnas riksorganisation till budgetdepartementet entydigt har uttalat sig för en resultatutjämning enligt skogskontosystemet, inte skulle vara så förfärligt svårt, utan att vi skulle ha kunnat få ett förslag i den riktningen redan innevarande höst.

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Granskningen av beredningens förslag och de många remissyttrandena visade att det var en hel rad problem att lösa, vilket vi arbetar med nu.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om åtgärder för att öka antalet kvinnor bland högre statstjänstemän

Statsrådet MARIANNE WAHLBERG erhöll ordet för att besvara Karin Ahrlands (fp) den 6 november anmälda fråga, 1978/79:91, och anförde:

Herr talman! Karin Ahrland har frågat mig om jag anser att det är bra för landet att bara 4 % av ca 5 000 statstjänstemän i lönegrad F 23 och uppåt är kvinnor och hur jag vill arbeta för en förbättring.

Just nu genomförs ett omfattande handlingsprogram för att öka jämställdheten i statsförvaltningen i allmänhet. Den här verksamheten omfattar bl. a. särskilda rekryteringsåtgärder, försök med ändrad arbetsfördelning, ökad tillgång till barnpassning och olika slag av utbildning. Alla dessa insatser skall utvärderas år 1980.

Strävan att bättre ta till vara kvinnors kapacitet kommer till uttryck på olika sätt i handlingsprogrammet. Bl. a. pågår försök vid tio myndigheter, däribland ett par stora affärsverk, att få fler kvinnor att söka tjänsterna i lönegraderna närmast över F 18, dvs. med en månadslön kring 8 000 kr. När man ökar andelen kvinnor på den nivån, får man samtidigt en större rekryteringsbas av kvinnor för högre chefstjänster. Avsikten är dessutom att de här försöken skall belysa vad det är som hindrar att fler kvinnor får högre befattningar.

Jag har vidare tagit itu med frågan om inte fler lediga högre chefstjänster kan annonseras ut.

Enligt regeringsformen skall vid tillsättning av en statlig tjänst avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Som saklig grund kan i vissa fall också räknas bl. a. arbetsmarknadspolitiska hänsyn. Regeringen har vid bedömningen i enskilda tillsättningsärenden vägt in kravet på ökad jämställdhet mellan könen.

Jag räknar med att de samlade insatser som nu görs verksamt skall bidra till att man når en jämnare könsfördelning också på högre nivåer inom statsförvaltningen. Det är vidare min övertygelse att det förslag till lag om jämställdhet i arbetslivet som kommer att föreläggas riksdagen för beslut våren 1979 också kommer att verka pådrivande i denna riktning.

KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret och vill också uttala min glädje över att det är Marianne Wahlberg som är statsrådet.

Jag tror att vi två är ense om att det inte är bra för Sveriges land att man slösar med mänsklig kapacitet – för det gör man. Både i fråga om högre tjänster och i fråga om lägre tjänster. Jag kunde lika väl ha frågat om statsrådet tycker att det är bra att kvinnorna dominerar de lägst betalda yrkena i statstjänst, vilket de gör. Men till det återkommer jag en annan gång. Nu gäller det chefstjänsterna.

Till dem krävs ofta högre utbildning och akademisk examen. Andelen kvinnor som läser sådana ämnen som normalt och snabbast leder till chefsbefattningar i staten är inte fullt så stor som andelen män. Men den är mycket större än 4 %. Och den ökar ständigt. Det är säkert 50 år sedan 4 % var en aktuell siffra i fråga om kvinnors utbildning och examen.

Utbildning är en investering som staten gör i människor. Då bör man utnyttja den produkt som har kommit fram ur investeringen på bästa sätt, och det har man alldeles uppenbart inte gjort hittills. Vi vet också att det inte är någon skillnad i fråga om begåvning eller betyg. Då måste vi fråga oss, varför staten inte tar till vara de här kvinnornas kunskaper. Vi har inte råd med ett sådant slöseri!

Därför är det bra om statsrådet nu tar itu med frågan och annonserar ut lediga chefsbefattningar i större utsträckning. Det är viktigt. Jag tror att kvinnliga chefer skulle medföra att jämställdhetsarbetet i hela statsförvaltningen skulle påskyndas, och det behövs.

Det är synd om männen, stod det i Expressen i går. De sliter ut sig och har i genomsnitt sex års kortare liv än kvinnorna. Rädda männen från en för tidig död, manade man. Jag håller med professorn i fråga. Männen skulle tjäna på jämställdheten. Vi kan börja med att lära dem att hela samhället skulle tjäna på att de inte får monopol på chefstjänsterna.

Till sist: Jag har som Marianne Wahlberg vet en egen lista på de vanligaste invändningarna mot att genomföra jämställdhetsreformer. När statsrådet skall ta itu med den här frågan kommer de två första argumenten att dyka upp: Vi har inte råd just nu, och vi har inte tid just nu. Kom då ihåg: Den här

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om åtgärder för
att öka antalet
kvinnor bland
högre statstjäns-
temän*

reformen kostar inte ett öre. F 25 är exakt lika mycket i kronor om man betalar det till en kvinna eller till en man. Jag har inte begärt fler tjänster.

Vi har tid att annonsera ut tjänsterna, att leta efter duktiga kvinnor. Idén att söka duktiga kvinnor till rekryteringstjänsterna i lönegrad F 18 är också bra. Det kommer att *ta* tid – det är rätt. Men jag begär inte att andelen skall öka från 4 till 40 % på ett eller ens fem år. Jag tycker det behövs en målmedveten plan över hur stor ökning man behöver klara varje år. En ökning med 50 % låter för den oinvidde enorm. I verkligheten betyder det en ökning från 4 till 6 %. Det är fortfarande en blygsam andel, men om man fortsätter att räkna på det sättet skulle man kunna nå resultat. Och det är ju det vi vill, både Marianne Wahlberg och jag. Lycka till!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Om tidpunkten för proposition om sysselsättningen i Vindelälvsområdet

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Georg Anderssons (s) den 18 oktober anmälda fråga, 1978/79:49, och anförde:

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig när propositionen om särskilda sysselsättningsåtgärder för Vindelälvsområdet kommer att läggas fram.

Den arbetsgrupp som berett frågan om särskilda insatser i Vindelådalen har för mig redovisat ett förslag till sysselsättningsskapande åtgärder. Jag beräknar på grundval härav att proposition i ärendet kan föreläggas riksdagen under innevarande höstsession.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det svar som jag så småningom har fått.

Det är nu två år sedan riksdagen uttalade sitt stöd för åtgärder i Vindelälvsområdet. Det skedde med anledning av förslag i det s. k. Vindelälvspaketet. Vi var några riksdagsledamöter från Västerbotten som hade motionerat om detta. Och riksdagen sade då att arbetet med att förverkliga åtgärdsprogrammet skulle drivas med kraft av berörda departement.

Ordförande för arbetsmarknadsutskottet var då Rolf Wirtén, och i en stort uppslagen intervju i folkpartitidningen Västerbottens-Kuriren, som jag har ett urklipp ur, sade Wirtén att Vindelälvspaketet inte skulle dribblas bort. 143 milj. kr. skulle staten pumpa in i Vindelådalen. Det var löftet. Pengar skulle anvisas på tilläggsbudget våren 1977. Det stod också att läsa i denna intervju.

Sedan har Rolf Wirtén i regeringsställning kommit att bära ansvaret för den här frågan. Våren 1977 kom inga pengar. I stället blev det en s. k.

interdepartemental beredningsgrupp. Vindelälvspaketet skapades således sysselsättning, men inte i Vindelälvsområdet utan hos byråkrater i kanslihuset.

Västerbottens-Kuriren frågade Rolf Wirtén 1976:

”Beskedet som ni kan ge till alla som väntar på jobb efter Vindelälvsådalen är alltså att de inte ska behöva vänta så länge till?

– Ja, det är helt rätt uppfattat”, svarade Rolf Wirtén 1976.

Trots detta hamnade hela frågan i den s. k. långbänken. Ytterligare dröjsmål uppkom, och motstridiga uttalanden har gjorts av representanter för trepartiregeringen. Det här spelet har utsatt förtroendet för politiker för svåra påfrestningar. Dribblandet mellan olika departement har av befolkningen upplevts som djupt olustigt.

Nu har återigen förväntningarna skruvats upp. Den folkpartistiska pressen har nu aviserat Rolf Wirténs ankomst till Sorsele för att där öppna åtgärdspaketet. Arbetsmarknadsutskottet har åkt helikopter längs ådalen för ett par dagar sedan. Kommunens företrädare har på ett vältaligt sätt vittnat om de problem som de brottas med. Att kraftiga åtgärder erfordras är klart dokumenterat.

Det åtgärdsprogram som Wirtén utlovade 1976 kostar i dag närmare en halv miljard att genomföra. Staten förväntas svara för merparten av dessa kostnader.

När nu ett regeringsförslag återigen utlovas vill jag slutligen fråga: Kommer regeringens nu utlovade förslag att innebära att löftena från 1976 kommer att infrias?

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det materiella innehållet i regeringsförslaget får vi diskutera vid ett senare tillfälle – Georg Andersson och jag och kanske flera andra som är intresserade av ämnet – så det lämnar jag därhän.

Jag blir litet förvånad över att Georg Andersson nu försöker göra en historieskrivning som skulle vara till min och den här regeringens nackdel. Det är litet farligt att trampa ut på den isen, Georg Andersson. Beslutet om att Vindelälven inte skulle byggas ut togs under en socialdemokratisk regering för många år sedan. Georg Andersson har under många år haft möjlighet att med hjälp av sina partivänner i kanslihuset se till att någonting blev gjort i Vindelådalen. Men så har inte skett, Georg Andersson.

Jag har haft ansvaret för arbetsmarknadsdepartementet sedan den 7 mars i år. Nu utlovar jag hösten efter det att jag börjat detta arbete en proposition, vars innehåll vi som sagt skall diskutera senare. Jag vill bara göra den stillsamma kommentaren att jag inte har utlovat 340 milj. kr. till Vindelådalen. Jag har bara refererat till kostnaden för det paket som tidigare presenterats. Dessutom skulle dessa pengar komma från olika huvudmän. Jag har inte sagt annat än att det finns skäl att vidta åtgärder för att hjälpa upp sysselsättningen i Vindelådalen. De skälen anser jag fortfarande vara bärande.

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om tidpunkten
för proposition om
sysselsättningen i
Vindelälvsområdet*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om tidpunkten
för proposition om
sysselsättningen i
Vindelälvsområdet*

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag har i den s. k. historieskrivningen bara refererat en intervju i Västerbottens-Kuriren i december 1976. Jag har inte upplevt att den intervjun på något sätt har blivit dementerad under de två år som sedan gått. Det sades då: "Hur stora satsningarna blir måste riksdagen först ta ställning till, men inom utskottet räknar vi med att det inte skall bli några avsteg från de 143 milj. kr. som arbetsgruppen för Vindelådalen föreslagit." Riksdagen gjorde inga ändringar i utskottets förslag. Vidare sades det att om riksdagen ställer sig helt bakom utskottets förslag och det blir ett ja till den statliga andelen om 143 milj. kr., är det sannolikt att pengarna portioneras ut något så när jämnt under de fem åren.

Jag uppfattade detta såsom ett klart löfte från ett enigt arbetsmarknadsutskotts ordförande. Riksdagen ställde sig också bakom detta förslag. Sedan dess har emellertid ingenting hänt.

Jag är inte ute efter att utkräva skuld, men människorna frågar givetvis vad som pågår och hur mycket de kan lita på sådana här uttalanden. När det nu utlovas en proposition som beräknas komma före årsskiftet frågar jag: Kommer propositionen att uppfylla detta löfte? Jag frågar inte efter detaljerna i propositionen. De är i dag inte så intressanta. Dem får vi återkomma till i en senare diskussion. Men kommer man i propositionen upp till den nivå som utlovades 1976? Blir så inte fallet, åstadkommer man åter stor besvikelse i detta område. Det är illa för politikernas anseende, om sådana besvikelser många gånger skall drabba en utsatt befolkning.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det var skönt att Georg Andersson backade väldigt snabbt från att först säga att jag har lovat 340 milj. kr. till att nu säga att den statliga andelen är 143 milj. kr. fördelade på fem år. Dessutom har – och jag tror att man framför allt skall ta fasta på vad utskottet har skrivit och vad jag har sagt här i riksdagen – såsom villkor ställts att riksdagen skall godkänna förslaget. Det finns inte så mycket kvar av Georg Anderssons första påstående.

Jag vill än en gång säga att det mot bakgrund av att socialdemokraterna under så många år inte åstadkom någonting i denna väg är litet anmärkningsvärt att Georg Andersson för denna debatt. Det är litet sent påkommet att nu börja kritisera.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern måste ha missuppfattat mig. Jag har aldrig talat om 340 miljoner, utan jag har nämnt statens insats på 143 miljoner men sagt att omräknat till dagens penningvärde och kostnader så innebär det merparten av den halva miljard som hela projektet nu kostar.

Rolf Wirtén kryper bakom riksdagen och säger att statens insats skulle vara villkorad av riksdagens beslut. Riksdagen har anslutit sig till arbetsmarknadsutskottets uttalande 1976. Därefter har riksdagen aldrig fått ett förslag från regeringen att ta ställning till. Vi har hela tiden väntat ett sådant, men frågan har bollats mellan olika departement.

Sedan upprepar Rolf Wirtén, för att försöka komma undan det svåra debattläge som han befinner sig i, att den socialdemokratiska regeringen ingenting gjorde. Det påståendet är felaktigt. Den socialdemokratiska regeringen gjorde inte tillräckligt, och det har jag många gånger sagt här, men den satsade 45 miljoner i vägpenningar, den satsade 19 miljoner på reningsverk – åtgärder som har kommit bygden till godo – och den tillsatte den utredning som har lagt fram det åtgärdsprogram som den borgerliga regeringen sedan fick ta över och som den inte har gjort någonting av.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Arbetsmarknadsutskottet skrev i det betänkande som jag hade ett visst ansvar för om vikten av att arbetet med att realisera ett framtaget åtgärdsprogram för området bedrivs med kraft av berörda departement och myndigheter. Som jag sade tidigare, har jag efter att ha tagit över ansvaret för det här arbetet faktiskt försökt att driva det med all den kraft som varit möjlig. På några månader är vi nu på väg att presentera ett förslag. Det finns f. ö. inga belopp angivna i utskottsbetänkandet.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Får jag fråga: Anser Rolf Wirtén att den borgerliga regeringen har drivit denna fråga med kraft, vilket riksdagen beordrade den att göra för två år sedan? Anser Rolf Wirtén att det är att driva frågan med kraft, när man utifrån ett färdigt åtgärdsprogram inte har åstadkommit ett enda dugg på de här två åren? Det är ju de två åren som den borgerliga regeringen bär huvudansvaret för.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag har uttalat mig för den period som jag har varit verksam som arbetsmarknadsminister, alltså sju à åtta månader. Jag tycker inte att resultatet är så dåligt, eftersom vi på den tiden kan presentera en proposition om Vindelådalens. Det är helt klart, Georg Andersson, att de projekt som det här har resonerats om inte alltid har varit färdigutredda och klara, utan vi har fått göra en ganska ingående prövning av projekten i samråd med länsmyndigheter och andra myndigheter, kommunala instanser osv. i Västerbotten.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Kvar står att Rolf Wirtén i egenskap av arbetsmarknadsutskottets ordförande i december 1976 ansåg programmet vara så färdigbearbetat att han i en intervju i Västerbottens-Kuriren lät förstå att förslag skulle av regeringen läggas fram i tilläggsbudget under våren 1977. Vad jag vet, fanns en färdigskriven proposition i departementet våren 1978. I arbetsmarknadsutskottets betänkande i maj 1978 – lägg märke till det – utlovades att denna proposition skulle komma. Utskottet hade fått information om att det fanns en proposition, och jag fick själv muntliga informationer från den departementschef i den borgerliga trepartiregeringen som handlade frågan.

Torsdagen den
16 november 1978

*Om införande av
allmän platsan-
mälan i Norrbotten*

Nu har det gått ytterligare ett halvt år, och Rolf Wirtén kan ju inte krypa bakom det förhållandet att han själv haft hand om dessa frågor i departementet under bara några månader. Vad vi diskuterar är ju hela den tid som den borgerliga regeringen haft riksdagens uppdrag att arbeta för att skapa arbetstillfällen i Vindelälvsområdet, alltså från hösten 1976.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Under våren 1978 fanns ingen färdig proposition. Den är inte färdig nu heller, men vi blir klara med den inom kort, hoppas jag.

Vidare vill jag än en gång påpeka att trepartiregeringen arbetade ett par år och att jag har arbetat i arbetsmarknadsdepartementet några månader. Men beslutet om Vindelådalen togs 1967, och då kan man lätt räkna ut hur många år som gick utan att något hände, när vi hade en annan ansvarig regering.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Låt mig slutligen beklaga att arbetsmarknadsutskottet våren 1978 var felfinformerat liksom också riksdagen, som följde arbetsmarknadsutskottets förslag.

Jag vill också önska Rolf Wirtén lycka till i slutbehandlingen av förslaget. I det ligger en förhoppning om att det förslag som han så småningom skriver under uppfyller löftena, dvs. når upp till den nivå som riksdagen har uttalat sig för.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om införande av allmän platsanmälan i Norrbotten

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Frida Berglunds* (s) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:101, och anförde:

Herr talman! Frida Berglund har frågat mig om jag kommer att verka för att allmän platsanmälan snarast införes i Norrbottens län.

En arbetsgrupp inom AMS med representanter för arbetsmarknadens parter har i oktober månad i år till regeringen överlämnat en rapport, som f. n. är på remiss och som bl. a. innehåller en utvärdering av de försök med allmän platsanmälan som f. n. pågår i tio län. AMS har föreslagit att allmän platsanmälan fr. o. m. den 1 mars 1979 utvidgas till hela landet.

Efter det att remissyttrandena har kunnat beaktas kommer rapporten och frågan om en utvidgning av allmän platsanmälan att behandlas inom regeringskansliet, och jag kan därför inte i dag säga i vilken omfattning allmän platsanmälan kan komma att införas. Regeringen har dock en bestämd ambition att genomföra en utvidgning.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Wirtén för svaret. Jag är litet besviken över att svaret inte är ett klart positivt besked.

Försöksverksamheten med allmän platsanmälan i vissa län har medfört en ca 40-procentig ökning av platstillflödet till arbetsförmedlingarna i berörda län. Det har varit positivt, vilket också framgår av AMS förslag om utökning.

Norrbotten har mer än 20 000 personer utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Antalet lediga platser är 475. Mot bakgrund av regeringens ambition om en utökning av den allmänna platsanmälan är det min förhoppning att Norrbotten kommer med i verksamheten, att regeringen alltså tillmötesgår en enhällig länsarbetsnämnds krav.

Den höga arbetslösheten, anställningsstopp i basindustrierna och svaga lokala arbetsmarknader ställer speciella krav på insatser från förmedlingspersonalens sida.

Situationen är mycket jobbig för alla, för arbetslösa, för dem som hotas av arbetslöshet och för förmedlingspersonalen, som alltid får känna sig otillräcklig.

Socialdemokraterna har krävt att allmän platsanmälan införs i Norrbotten för att effektivisera förmedlingsinsatserna. Förmedlarna skulle då kunna utnyttja den tid som går åt till bevakning av arbetsmarknaden till andra förmedlingsinsatser, exempelvis utökad tid för personliga kontakter med de arbetslösa.

Det har varit svårt att förstå vilket motiv den borgerliga utskottsmajoriteten hade för att yrka avslag på vårt förslag.

Herr talman! Jag vill betona att införandet av allmän platsanmälan inte löser våra sysselsättningsproblem. För detta krävs näringspolitiska insatser. Vi kommer att ta upp krav på sådana i andra sammanhang. Men en allmän platsanmälan måste ses som en humanitär insats i ett mycket svårt sysselsättningsläge. Jag frågar statsrådet Wirtén: Kommer statsrådet att ge Norrbotten hög prioritet om inte alla län kan komma med enligt AMS förslag?

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Allmän arbetsplatsanmälan har kommit under hand. De första länen, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län, fick en sådan 1976, och systemet har sedan successivt byggts ut till att nu omfatta tio län.

Jag har i mitt svar angett att vi har ambitionen att fortsätta. Det gör vi mot den bakgrund som Frida Berglund var inne på, att den har gett ett gott resultat. Vi vill dock se på den utvärdering som nu pågår innan några slutliga ställningstaganden görs.

Att Norrbottens län hittills inte kommit med beror i första hand på att arbetsmarknadsstyrelsen bedömt det vara av vikt att man bearbetar platslistorna med ADB-teknik. Sådan teknik har inte använts i Norrbottens län förrän i juni i år. Nu föreligger således inte det hindret.

På Frida Berglunds fråga, slutligen, skall jag gärna svara att jag har stor

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om införande av
allmän platsan-
mälan i Norrbotten*

*Om åtgärder mot
ungdomsarbetslösheten*

förståelse för att Norrbottens län bör vara ett av de län som skall prioriteras i detta sammanhang.

FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för den senaste upplysningen. Vi har ju redan under våren haft de tekniska förutsättningarna för allmän platsanmälan. Därför har det varit litet svårt att förstå varför vårt krav avslogs, när vi ändå visste att det i andra län var så positiva inslag i att ha allmän platsanmälan. Det gäller här ett län som har det väldigt svårt och där man självfallet också måste ta hänsyn till den belastning som det innebär för personalen att ideligen konfronteras med arbetslösa och ha mycket små möjligheter att placera ut dem. Då måste man från samhällets sida – från regering och riksdag – göra allt för att underlätta det arbetet.

Jag är alltså tacksam för den uppgift som statsrådet Wirtén lämnade i sitt senaste inlägg.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Anna-Greta Leijons* (s) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:105, och anförde:

Herr talman! Anna-Greta Leijon har, med hänvisning till att sysselsättningsutredningen föreslagit personalförstärkningar inom arbetsmarknadsverket för intensifierade insatser till förmån för ungdomens sysselsättning, frågat mig om en proposition i frågan kommer att föreläggas riksdagen under hösten 1978 och om detta i så fall sker i sådan tid att riksdagen kan slutföra sin sakprövning av förslagen före utgången av år 1978.

Den 30 maj i år behandlade riksdagen propositionen om åtgärder mot ungdomsarbetslöshet. Anna-Greta Leijon fick då besked av mig att jag under hösten i samband med proposition om åtgärder för handikappade skulle föreslå ytterligare personalförstärkningar till arbetsförmedlingen.

Av flera skäl finner jag det synnerligen angeläget med en sådan förstärkning. Många ungdomar har t. ex. ytterst begränsade kunskaper om arbetslivet och är därför i stort behov av hjälp och vägledning från arbetsförmedlingen. Såväl platsförmedlingen som yrkesvägledningen behöver därför tillföras mer personal. Ett led häri är de beslut regeringen nyligen tagit om ytterligare 600 aspiranter till arbetsförmedlingarna.

Den nämnda propositionen kommer att föreläggas riksdagen inom kort. Med hänsyn till dess omfattning kan det emellertid visa sig svårt för riksdagen att före årets utgång hinna sakbehandla de olika förslagen.

ANNA-GRETA LEIJON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Ungefär hälften av de arbetslösa ungdomarna under 20 år är så osäkra att de inte ens vet vad för slags arbete de skall söka. De skulle behöva stöd av arbetsförmedlare, men det får de inte i dag. Förmedlingen har inte tid.

Bland invandrarungdomarna är arbetslösheten dubbelt så hög som bland de svenska ungdomarna. En annan grupp som kommit i kläm och som nu har ännu större svårigheter än tidigare att få jobb är ungdomar med olika slag av handikapp.

Men det finns i dag lediga jobb som inte blir besatta därför att arbetsgivarna ställer för höga krav på de arbetssökande – högre krav än som är nödvändiga med hänsyn till arbetets art. Det finns också många arbetsgivare som inte känner till möjligheterna till enskilt beredskapsarbete för ungdomar. Men arbetsförmedlingen har i dag inte tillräckliga resurser för att gå ut och tala med arbetsgivarna om de här sakerna.

I den skrivelse som sysselsättningsutredningen lämnade i november 1977, alltså för drygt ett år sedan, till arbetsmarknadsministern sade man bl. a. följande: Problemet med ungdomsarbetslösheten är akut och visar ingen tendens till minskning, varför det är angeläget att arbetsförmedlingens resurser för denna grupp uppmärksammas snarast.

Herr talman! Kvaliteten på den service arbetsförmedlingen ger är i dag, skulle jag vilja påstå, sämre än den var för ett år sedan när sysselsättningsutredningen kom med sitt förslag.

I propositionen om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten våren 1978 ville arbetsmarknadsministern inte gå med på någon personalförstärkning. Men i riksdagsdebatten lovade han, precis som han erinrade om nu, att komma med förslag till hösten i propositionen om arbete åt handikappade. Jag tror att även de borgerliga riksdagsledamöterna tog för givet att det verkligen skulle bli ett beslut om fler arbetsförmedlare. Nu får vi så småningom en proposition, men den kommer inte att kunna behandlas under hösten, och det beror inte på dess omfattning, som arbetsmarknadsministern säger här, utan på att den kommer för sent.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om han anser det rimligt att regeringens beredning av sysselsättningsutredningens personalkrav har tagit mer än ett år.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag är litet förvånad över de förenklingar Anna-Greta Leijon tillåter sig göra när hon beskriver situationen på arbetsförmedlingen. Låt vara att det finns ungdomar som önskar längre och mer djupgående information om läget på arbetsmarknaden och rådgivning i olika avseenden. Det är klart att det är på det sättet – det har alltid varit så, även under den tid Anna-Greta Leijon hade sin plats och sin verksamhet i arbetsmarknadsdepartementet. Detta är ingenting nytt, och det är givet att man kan önska sig mer. Men att därifrån gå över till att säga att de ungdomar som i dag inte får jobb bara ställs vid sidan av, utan rådgivning, är ett mycket långt steg, Anna-Greta Leijon. Så

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om åtgärder mot
ungdomsarbetslös-
heten*

illa är det inte med vår arbetsförmedling – den fungerar i de flesta avseenden bra.

Det framgår av Anna-Greta Leijons replik till mig att hon försöker hävda att det har skett en nedrustning av arbetsmarknadsverket sedan trepartiregeringen tog över och under detta år som jag haft ansvaret för arbetsmarknadsverkets verksamhet. Så är det inte, Anna-Greta Leijon. Tvärtom har det blivit ett tillskott av tjänster under hela 1970-talet: en ökning med 1 800 tjänster till arbetsmarknadsverket. Under det senaste budgetåret skedde en ökning där med 225 tjänster, vilket är mer än genomsnittet för tidigare år under 1970-talet. Dessutom har vi under 1978 beviljat aspiranter i två omgångar, 300 varje gång, och här utlovas nu ytterligare tjänster. Det är således en upprustning av arbetsmarknadsverket som har skett under denna tid.

ANNA-GRETA LEIJON (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern säger att det inte har skett någon nedrustning av arbetsförmedlingen sedan den borgerliga regeringen kom till. Nej, det har blivit fler tjänster. Men det har inte på långt när blivit fler tjänster i förhållande till hur många nya människor som söker arbetsförmedlingens hjälp. Vi har en mycket hög arbetslöshet i dag, inte minst bland ungdomarna. Vi har väldigt många ungdomar och vuxna som går i beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning och som behöver arbetsförmedlingens hjälp.

Det fungerar inte bra ute på arbetsförmedlingarna i dag. Det vet ungdomarna, och det vet arbetsförmedlarna själva. De är förtvivlade över sin situation.

Många ungdomar är osäkra – det sade jag tidigare, och det sade f. ö. också arbetsmarknadsministern – och de kanske skulle behöva gå en ALU-kurs, en kurs där arbetsförmedlarna har en stor uppgift som vägledare och handledare. Men hur är läget i dag i det avseendet? Jo, de ungdomar som behöver gå en sådan kurs får vänta två tre månader innan de kommer in. Är man invandrare och bor i Stockholm får man stå i kö i åtta månader för att komma in på en sådan kurs, bl. a. därför att det finns för få arbetsförmedlare.

Arbetsmarknadsministern svarade inte på min fråga om han tycker att det är rimligt att det skall ta ett år att bereda ett ärende av det här slaget. Tyvärr är inte detta det enda exemplet på att åtgärder för att motverka ungdomsarbetslösheten inte kommer till stånd. Vi framförde i våras en lång rad förslag till åtgärder, och vi har upprepat dem nu under hösten. Den motion som vi lade fram när riksdagsarbetet började och som bl. a. tog upp frågan om en resursförstärkning för arbetsförmedlingarna har vi ännu inte fått behandlad av riksdagen – den borgerliga majoriteten har sett till att behandlingen av den har uppskjutits. De förslag arbetsmarknadsministern nu skall lägga fram kommer inte heller att kunna behandlas under hösten, utan de kommer att tas upp först till våren.

Jag ber än en gång arbetsmarknadsministern svara på min fråga.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Min repliktid räckte inte till för att besvara Anna-Greta Leijons fråga i mitt förra anförande. Jag skall därför ta upp den nu.

Det är inte något unikt att ett utredningsarbete behöver behandlas i remissinstanser och inom regeringens kansli under ett år, innan man kan förelägga riksdagen förslag. Jag skulle vilja säga att ett år är en ganska kort beredningstid i förhållande till vad många utredningars förslag kräver.

Det är visserligen riktigt att jag hade hoppats kunna påskynda detta arbete så att tiden kunnat förkortas med någon eller några veckor och så att riksdagen hade kunnat besluta i frågan under hösten, men det har inträffat politiska händelser under hösten som Anna-Greta Leijon är väl medveten om. Jag tror därför att det är väl motiverat med ett par veckors försening, när en ny regering har tagit över ansvaret.

Det viktiga är dock att den här resursförstärkningen sker. Jag skulle i det sammanhanget vilja påstå att det är en ganska unik företeelse att regeringen under löpande verksamhetsår beslutar tillsätta nya aspiranttjänster i två omgångar och dessutom lägger fram förslag om fasta tjänster i en omfattning som jag senare skall redovisa.

ANNA-GRETA LEIJON (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern talar om att det hänt saker under hösten när det gäller den politiska situationen i Sverige. Ja visst! Men arbetsmarknadsministern hade ett utmärkt tillfälle att ge arbetsförmedlingarna dessa förstärkningar så att förmedlingarna kunnat ägna mer tid åt ungdomarna redan i våras, när arbetsmarknadsministern lade fram sina förslag på grundval av sysselsättningsutredningens skrivelse om just åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. Det gjorde han inte, utan då hänvisade han till att det ganska tidigt under hösten skulle komma ett förslag om arbete åt de handikappade och att dessa frågor skulle tas upp i det sammanhanget.

Det är väldigt beklagligt att åtgärder för att motverka ungdomsarbetslösheten – inte bara den åtgärd som nu diskuteras, utan också många andra – fördröjs på detta sätt. Vi kan tyvärr konstatera att många ungdomar har gått arbetslösa i onödan genom denna passivitet. Det är allvarligt att unga människor inte kan få arbete när de slutat skolan. Det finns en risk för att ungdomarna i Sverige i dag tappat förtroendet inte bara för oss politiker utan för hela samhället när det gäller möjligheterna att ge dem det som de främst begär, nämligen rätten att få arbeta.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Man kan få intrycket att man med de storstilade förslag som Anna-Greta Leijon talar om skulle ha fått en lösning på alla problem och att vi inte skulle ha haft några arbetslösa ungdomar under hösten, men förslagen innebär faktiskt i det här avseendet att arbetsmarknadsverket skulle ha förstärkts med 150 tjänster. Låt mig då påminna om att det under min tid tillkommit 300 aspiranttjänster inom verket i två omgångar. Ytterligare 600 personer har med andra ord tillförts verket. En betydande förstärkning har

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om åtgärder mot
ungdomsarbetslös-
heten*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om åtgärder mot
ungdomsarbetslösheten*

sålledes skett under den period Anna-Greta Leijon talar om.

Jag vill också påminna om att det under hela efterkrigstiden knappast någonsin har satsats så stora resurser på att hjälpa ungdomarna på arbetsmarknaden som under trepartiregeringens tid.

När Anna-Greta Leijon talar om ungdomarnas eländiga situation tycker jag också att jag vill påminna henne om att det faktiskt var betydligt eländigare under den tid då hon själv hade ansvaret för arbetsmarknadspolitiken. Ungdomsarbetslösheten var betydligt större 1971 och 1972 än nu.

ANNA-GRETA LEIJON (s):

Herr talman! Man kan ju skämta. Herr Wirtén stod tidigare och talade om sina åtta månader som arbetsmarknadsminister. Det var det enda han var ansvarig för. Jag vet inte om jag skall tolka det som att herr Wirtén tror att jag har varit med så länge i de politiska sammanhangen att jag var arbetsmarknadsminister 1971 och 1972. Så förhåller det sig faktiskt inte.

Sedan försökte arbetsmarknadsministern förringa de krav som vi har ställt. Jag vill bara påminna om att vi hälsade beslutet om aspiranterna med tacksamhet. Men det räcker inte med aspiranter. Arbetsförmedlingen behöver också tjänster, och detta inte av några byråkratiskäl. Arbetsmarknadsverket har i flera omgångar krävt de här tjänsterna utan att ha fått dem.

Det har inte någon gång tidigare satsats så stora resurser på ungdomarna som under den här regeringens tid, säger arbetsmarknadsministern. Icke desto mindre går väldigt många ungdomar arbetslösa, och vi har ungdomar i beredskapsarbeten utan möjlighet till handledning och fortsatt sysselsättning. Det är ingen bra situation, arbetsmarknadsministern, och passiviteten på det här området har medverkat till att försvåra problemen.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag bestrider på det kraftigaste att det varit någon passivitet. Hur kan man kalla detta att göra större insatser för ungdomarna än någon gång tidigare för passivitet? Det är orimligt, Anna-Greta Leijon. Jag tycker inte att det finns skäl att upprepa sådana beskyllningar.

När det gäller tjänstetilldelningen har jag redovisat vad som hänt hittills, och jag har också talat om vad som kommer. Verket får alltså ett antal nya tjänster, och förslag läggs fram före budgetpropositionen, vilket i och för sig är en ganska unik händelse.

Givetvis har vi vidtagit inte bara traditionella åtgärder för att hjälpa de ungdomar som haft det svårt under den långa lågkonjunkturen och med de strukturproblem vi upplevt. Vi har också försökt att förnya arbetsmarknadspolitiken med avseende på konjunkturutvecklingen. Får jag erinra om exempelvis beredskapsarbetenas omläggning, nyrekryteringsbidrag och en hel del andra åtgärder – kanske framför allt det som nu är på väg i fråga om övergången från skola till arbetsliv, där det gäller att finna bättre former för att hjälpa ungdomarna in på arbetsmarknaden.

ANNA-GRETA LEIJON (s):

Herr talman! Det är naturligtvis bra att det nu så småningom blir en personalförstärkning vid arbetsförmedlingen, men det skulle ha behövts långt tidigare.

När det sedan gäller satsningen på arbetsmarknadspolitiska åtgärder är denna nödvändig, men det är självklart, att om en regering för en ekonomisk politik som inte sätter sysselsättningen främst, kommer detta i sin tur att kräva mycket stora satsningar på arbetsmarknadspolitiken.

Herr Wirtén! Vi har talat om ungdomsarbetslösheten väldigt många gånger och har kommit med en rad olika förslag. Vi anser att de här problemen är allvarliga, och därför har vi försökt att konkret utforma åtgärder, som vi tror och vet skall minska ungdomsarbetslösheten. Tyvärr har vi mycket sällan mötts av någon allvarlig vilja att diskutera detta i sak, vilket jag djupt beklagar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om åtgärder för att skapa tillfredsställande lokaler vid arbetsförmedlingarna

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Lennart Nilssons (s) den 9 november anmälda fråga, 1978/79:121, och anförde:

Herr talman! Lennart Nilsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta i syfte att skapa tillfredsställande lokaler vid arbetsförmedlingarna.

Regeringen fastställer för varje budgetår en medelsram inom vilken utgifterna för nyanskaffning och förhyrning av lokaler till arbetsförmedlingarna skall hållas. AMS fastställer sedan – efter kontakter med de olika länsarbetsnämnderna – vilka lokaler som skall innefattas i denna ram.

Den medelsram som skall gälla för nästa budgetår behandlas f. n. i budgetarbetet, och AMS kommer i likhet med tidigare år att själv få prioritera arbetsförmedlingarnas olika lokalbehov inom ramen.

LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga, även om det bara var en redogörelse för behandlingsordningen i dessa ärenden. Man kan dessutom fråga om det är regeringen som varje budgetår fastställer medelsramen – det är väl riksdagen som gör det på förslag av regeringen. Men det rör sig troligen här om ett förbiseende från arbetsmarknadsministern.

Denna fråga sammanhänger mycket nära med den närmast föregående, som gällde ungdomsarbetslösheten. Om man, som arbetsmarknadsministern sade, inrättar ca 600 nya tjänster på ett par år, måste innehavarna av dessa också få en stol att sitta på när de utför sitt jobb ute på arbetsförmedling-

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om åtgärder för
att skapa tillfreds-
ställande lokaler
vid arbetsförmed-
lingarna*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om åtgärder för
att skapa tillfreds-
ställande lokaler
vid arbetsförmed-
lingarna*

arna.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i sina framställningar bl. a. pekat på de stora bristerna i localsituationen inte minst i de delar av landet som jag pekar på i min fråga och som utgör min hemtrakt. Det förekommer t. o. m. att man får sitta i källaren och arbeta på vissa förmedlingskontor. På en del kontor delar två tjänstemän på samma rum, trots att de ofta har behov av att resonera enskilt med arbetssökande, exempelvis ungdomar, för att få möjlighet till den kontakt som egentligen behövs.

Det framstår mot denna bakgrund som ganska underligt att man diskuterar inrättande av nya tjänster vid arbetsförmedlingarna. Även om detta i och för sig är vällovligt måste ju de människor som skall arbeta med dessa viktiga och allvarliga frågor också få en möjlighet att fullfölja sitt arbete på ett riktigt sätt. Det får de ju inte i den situation som råder i dag i stora delar av landet.

Som arbetsmarknadsministern säger i sitt svar skall AMS ange hur mycket pengar arbetsmarknadsverket behöver för sin verksamhet, och myndigheten har också tidigare krävt och begär inte minst i sin anslagsframställning för nästa budgetår en ökning av medlen för de här aktuella ändamålen för att få tillfredsställande möjligheter att arbeta. Jag vill därför än en gång framställa följande fråga: Kommer regeringen i samband med att den nu skall tillföra arbetsförmedlingarna ett antal aspiranter att undersöka vilka möjligheter som finns att placera dem i lokaler som medger att de kan fullfölja sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt? Detta är den grundläggande frågeställningen, och på den punkten har jag inte fått något svar.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Självfallet kommer arbetsmarknadsverket att gå igenom lokalbehovet och undersöka framför allt var man behöver förstärka resurserna i detta avseende. Så sker också regelbundet varje år.

Låt mig bara erinra Lennart Nilsson om vad som redovisas i AMS verksamhetsberättelse från 1977/78, nämligen att 26 nya förmedlingskontor under det budgetåret flyttade till nya lokaler, att 22 kontor har fått utökad kontorsyta genom förhyrningar i anslutning till befintliga lokaler och att ca 27 kontor har fått olika inredningsarbeten utförda. Sammantaget har alltså ca 75 av totalt ungefär 240 förmedlingskontor fått förbättrade lokalförhållanden. Det innebär, Lennart Nilsson, att vart tredje kontor har fått någon form av lokalförbättring under förra budgetåret.

Det pågår alltså även i det här avseendet en upprustning av verkets möjligheter att fungera på bästa sätt. Jag skall inte gå in på någon redovisning av läget vid de enskilda kontoren. Jag vill bara säga att den princip vi tidigare har tillämpat, nämligen att verket självt avgör fördelningen av pengar som beviljas, bör få råda. Jag vill än en gång påminna Lennart Nilsson om att vart tredje kontor i landet fått en upprustning.

LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Det är väl riktigt att vart tredje kontor har fått en upprustning, men kvar står fortfarande det faktum att på många håll i landet är

arbetsförmedlarna i en olidlig situation, som gör att de inte kan lösa sina arbetsuppgifter på ett för de människor som har behov av kontakt med arbetsförmedlare riktigt sätt.

Kvar står också det faktum att AMS har begärt mer medel för att kunna klara de här uppgifterna ute på de olika arbetsförmedlingskontoren. Därför vill jag fråga arbetsmarknadsministern – det här är saker som hänger ihop med varandra, och på detta sätt kan det skapas jobb inte minst för byggnadsarbetare i utsatta delar av landet – om han kommer att medverka till att man i det kommande arbetet tillmötesgår de krav som AMS ställer.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Vad gäller det materiella innehållet i budgetpropositionen, så avser jag inte att i dag säga något om detta. Det får anstå till en senare debatt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Om Svenska Tobaks AB:s försäljningsverksamhet

Industriministern ERIK HUSS erhöll ordet för att besvara *Anna Eliassons* (c) den 9 november anmälda fråga, 1978/79:120, till socialministern, och anförde:

Herr talman! Anna Eliasson har frågat statsrådet Hedda Lindahl om hon anser det önskvärt att Svenska Tobaks AB engagerar sig i försäljning av utländskt snask med hänsyn till andra samhällsorgans strävanden att förbättra folkhälsa och tandvård.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Enligt vad jag inhämtat säljer Svenska Tobaks AB tre sorters choklad som importeras från Holland. Av bolagets totala omsättning på 979 milj. kr. utgör försäljningen av dessa produkter en ringa del. Tobaksbolaget uppger att dessa produkter skulle ha saluförts på den svenska marknaden även om bolaget inte hade engagerat sig i försäljningen.

Jag vill framhålla att jag inte har någon formell möjlighet att ingripa mot beslut av styrelserna i de statsägda bolagen.

Jag vill i detta sammanhang också erinra om att förebyggande åtgärder ägnas stor uppmärksamhet i utbildningen av tandläkare och annan tandvårdspersonal. En omfattande information om möjligheterna att förebygga tandsjukdomar av olika slag lämnas av personalen inom både folktandvården och den privata tandvården samt av statliga organ och frivilliga organisationer. Jag kan försäkra Anna Eliasson att regeringen lägger stor vikt vid att denna verksamhet fortsätter och vidareutvecklas.

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

Om Svenska Tobaks AB:s försäljningsverksamhet

Torsdagen den
16 november 1978

Om Svenska Tobaks AB:s försäljningsverksamhet

ANNA ELIASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret, även om det inte innehöll något närmare besked om hur regeringen bedömer Tobaksbolagets engagemang ur hälso- och sjukvårdspolitisk synpunkt. Det var för att få belysning av just den frågan som jag vände mig till statsrådet Hedda Lindahl. Att regeringen anser det viktigt med utbildning och information för att förebygga tandsjukdomar är bra, men har inget direkt med Tobaksbolagets agerande att göra.

När nu industriministern övertagit frågan, så vågar jag ändå hoppas att industriministern är beredd att ge ett klarare besked på den här punkten. Anser regeringen det önskvärt att Tobaksbolaget nu satsar hårt på att sälja utländskt snask, med tanke på andra samhällsorgans insatser för att förbättra folkhälsa och tandvård?

Att snaskbranschen är intressant förstår man när man tar del av de uppgifter som tidningen Köpmannen ger i sin godisskola, som den kallas, där man nu hunnit till lektion nr 4. Syftet är, som tidningen uttrycker det, att "skapa större intresse för en viktig varugrupp" hos detaljisterna och att "tala om att godiset är lönsamt". Läsarna får veta bl. a. att bruttovinsten för choklad och konfektyrer ligger på 30 %. Varje svensk konsumerar genomsnittligt nära 9 kilo snask per år. Det är mer än genomsnittet i Europa. Snaskfabrikanterna har med sina stora pengar till marknadsföring och aktiviteter i handeln alldeles särskilda möjligheter att få butikerna att satsa på försäljning av snask framför nyttigare produkter. Snasket betraktas i hög grad som impulsvaror.

Varför har då Tobaksbolaget satsat hårt på snaskförsäljning? Är svaret så enkelt, och cyniskt, att snasket är dagligvaruhandelns lönsammaste produktgrupp och att Tobaksbolaget vill stimulera snaskkonsumtionen för att tjäna mer pengar när människor börjat ta varningarna om tobakens hälsorisker på allvar och skär ner sina köp av tobaksvaror?

I princip vill jag inte utesluta att det kan finnas skäl för ett samhälleligt engagemang i snaskbranschen. Skälen i detta fall är dock svåra att hitta eller obefintliga. Och det väcker åtskilliga frågor att ett statligt företag som sysslar med tobaksvaror kastat sig in i snaskbranschen just i dag. Några tecken på att sociala eller hälsovårdspolitiska motiv ligger bakom Tobaksbolagets engagemang har jag hittills inte kunnat se. Eller är kanske avsikten att Tobaksbolaget, i likhet med vad man gör med sina andra varor, på frivillig väg kommer att förse snasket med varningslappar i syfte att begränsa konsumtionen?

Även ur andra synpunkter har många människor ställt sig frågande till Tobaksbolagets snaskdrive. Vilka skäl kan finnas att öka andelen importerat snask genom samarbete med världens största snasktillverkare? Jag föreställer mig att industriministern principiellt anser att om snask skall försäljas här i landet, kan det också med fördel tillverkas i landet. Det har inte heller samma negativa effekter på vår handelsbalans.

Industriministern ERIK HUSS:

Herr talman! Jag vet inte varpå Anna Eliasson grundar uppgiften om en massiv satsning på snaskförsäljning. Den stämmer inte med de uppgifter jag har fått. I fallet Tobaksbolagets försäljning av utländskt snask – det är ju det som Anna Eliasson talar om i sin fråga – rör det sig om mindre än 1 % av omsättningen.

Mitt väsentliga svar är att jag inte har, och att inte heller regeringen har, någon formell möjlighet att ingripa i de statliga bolagens dispositioner. Det ansvar som ägaren Staten har för dessa företags handlande utövas av de tillsatta styrelserna. I konsekvens med denna syn avser jag icke att här göra något uttalande om Tobaksbolagets verksamhet i det här avseendet.

ANNA ELIASSON (c):

Herr talman! Jag beklagar att industriministern inte i dag anser sig beredd att göra något mer allmänt uttalande. Det är inte förvånande att man på regeringshåll säger att man inte formellt har möjlighet att ingripa mot de beslut som fattas i de statliga företagens styrelser, men vad jag här har efterlyst är den allmänna syn man har på ett ökat statlig engagemang i snaskbranschen genom Tobaksbolaget. Det är ju både en hälsovårdspolitisk och en industripolitisk fråga, som jag anser är av viss vikt.

När jag i min fråga och mitt inlägg här har talat om en massiv satsning är det klart att den i relation till Tobaksbolagets övriga verksamhet inte ter sig särskilt överväldigande. Som jag försökte framhålla i mitt förra inlägg måste man emellertid se det i sammanhang med snaskbranschens storlek över huvud taget och de miljarder som varje år går till inköp av snask här i landet. Vill man ha någon uppgift om hur stora satsningarna har varit i inlednings-skedet, kan man gå till det stora varuhus som befinner sig i omedelbar närhet av det här huset och finna att de enligt uppgift under den första vecka som de arbetade med Tobaksbolagets produkter av dem sålde varor för bortåt 25 000 kr. Vad jag sagt bygger i huvudsak på pressuppgifter. Av allt att döma är det fråga om en massiv satsning. Jag ställer mig mycket skeptisk till Tobaksbolagets engagemang på området.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Om statsbidragssystemet för grundskolan

Statsrådet BIRGIT RODHE erhöll ordet för att besvara *Karl-Erik Svartbergs* (s) den 7 november anmälda fråga, 1978/79:95, och anförde:

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har frågat mig vilka omedelbara åtgärder jag avser att vidta för att undanröja bristerna i det nya statsbidragssystemet för grundskolan.

Det nya statsbidraget till kostnader för driften av grundskolan utgår bl. a. i form av basresurser, förstärkningsresurser och tilläggsbidrag. Statsbidraget till bas- och förstärkningsresurserna beräknas enligt ett veckotimpris som

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om statsbidrags-
systemet för grund-
skolan*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om statsbidrags-
systemet för grund-
skolan*

fastställs av regeringen för varje redovisningsår. Veckotimpriset för basresurserna är differentierat med hänsyn till kommunernas kostnader för veckotimmar på varje stadium. Förstärkningsresurserna fördelas dels direkt till kommunerna efter antalet elever, dels av länskolnämnden till de kommuner som har särskilda problem i grundskolan. Tilläggsbidraget utgår med en av regeringen för varje redovisningsår fastställd procentsats på bidraget till bas- och förstärkningsresurser.

Regeringen har den 6 juli 1978 fastställt preliminärt veckotimpris och preliminär procentsats för tilläggsbidraget för redovisningsåret 1978/79. Definitivt veckotimpris för 1978/79 skall fastställas då det föreligger uppgifter om kommunernas kostnader för veckotimmar för året. Detta beräknas kunna ske under senare delen av våren 1979. Frågan om definitiv procentsats för tilläggsbidraget för 1978/79 bereds f. n. inom departementet. Som underlag föreligger en enkät från skolöverstyrelsen till kommunerna om kostnader för lärarvikarier m. m. Enligt skolöverstyrelsens redovisning av dessa enkätsvar motsvarar dessa kostnader ett tilläggsbidrag på i genomsnitt 11,5 %.

Som framgått av min redogörelse är det inte möjligt att slutgiltigt bedöma effekten av det nya statsbidraget förrän det föreligger definitiva beslut om veckotimpris och tilläggsbidrag.

Det nya statsbidraget infördes den 1 juli i år. Regeringen har gett skolöverstyrelsen i uppdrag att följa upp och utvärdera det nya statsbidraget och att redovisa erfarenheterna i samband med de årliga anslagsframställningarna. Skolöverstyrelsen har vidare fått i uppdrag att som underlag för beräkningen av tilläggsbidraget årligen genomföra och till regeringen redovisa undersökning angående ledighetsfrekvenser och vikariebehov i grundskolan. Jag vill avvakta dessa undersökningar och utvärderingar innan jag tar initiativ till några ändringar i det nya statsbidragssystemet.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Rodhe för svaret. När riksdagen i april behandlade frågan om nytt statsbidrag för skolan, gjorde jag mig till talesman för kommunerna i Göteborgsregionen. De hade räknat på det nya statsbidragssystemet och kommit fram till att man skulle förlora ungefär 30 milj. kr.

Jag tog upp frågan, och statsrådet Mogård sade förutom den del av hennes svar jag anfört i min fråga: Det har visat sig att i så gott som alla fall vi har hört talas om och där det hävdats att man skulle göra miljonförluster detta har berott på felräkningar.

När man kom fram till de verkliga förhållandena har det visat sig att dessa felräkningar varit större, dvs. det är inte fråga om felräkningar. Statsbidragsförlusterna har blivit ännu större.

Jag skall återge ett citat från utskottsbetänkandet. Riksdagen ställde sig bakom det betänkandet och beslöt enligt utskottets förslag. "Utskottet utgår från att regeringen, om SÖ:s studium av det nya statsbidragets ekonomiska effekter ger anledning till det, vid nästa riksmöte lägger fram erforderligt ändringsförslag."

Efter detta blev det en debatt där man ställde sig frågan: Vad menar utskottet? Jo, svarade utskottets ordförande Stig Alemyr: Om kommunerna – dvs. i Göteborgsregionen – har räknat rätt och man förlorar 30 milj. kr. enbart i denna lilla grupp av kommuner, är det enligt utskottet inte någon marginell förlust, utan då måste man ta upp en överläggning och söka hitta en lösning på problemen.

Mölndals kommun förlorar 3,5 miljoner trots att man gjort en uppräknings av tilläggsbidraget från 7,3 till 11 %. Det har visat sig att behovet är 17,5 %. Jag kan nämna att Göteborgs kommun förlorar ungefär 20 miljoner. Partille kommun, som jag själv kommer ifrån, förlorar bortåt 2 miljoner. Jag kan också nämna att bidragstäckningen när det gäller lärarlönerna minskar från 89 till 84 %. Från Kommunförbundets sida har uppgetts att kommunernas behov av tilläggsbidrag är mellan 9 och 19 %.

Avser statsrådet att göra någonting åt det här problemet litet snabbare än vad som antyds i svaret? Kan man tänka sig en gruppindelning också när det gäller tilläggsbidraget?

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! Om jag har fattat rätt var man, när man schabloniserade tilläggsbidraget, medveten om att det kunde slå orättvist för vissa kommuner, särskilt om man ser det ett år i taget. Den definitiva procentsatsen är ännu inte fastställd, och det gör det väldigt svårt att säga hur mycket man skulle komma att förlora. Dessutom har man ingen möjlighet att se hur det slår över ett antal år – inte ens över två år. Det kan ju tänkas att det jämnar ut sig, att ledighetsfrekvensen kan skifta mellan olika år. Därför menar jag att man måste ha åtminstone ytterligare ett års enkätsvar för att kunna bedöma om tilläggsbidraget skall differentieras.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Kommunförbundets undersökning pekar på att kommunerna behöver mellan 9 och 19 % i tilläggsbidrag. Även om det slutliga bidraget överstiger 11,5 %, som nu är genomsnittssiffran enligt SÖ:s beräkning, innebär statsrådet Rodhes förslag att man skall vänta ett år och att exempelvis Göteborg förlorar 20 miljoner, Partille nära 2 och Mölndal nära 3,5 miljoner. Detta är naturligtvis otillfredsställande. När kommunerna ställde upp bakom det nya statsbidragssystemet, som skulle vara en förenkling, var ju grundtanken att man inte skulle förlora någonting.

Det finns kommuner som menar sig kunna förklara varför tilläggsbidraget bör vara större. T. ex. Mölndals kommun och kommunerna i Göteborgsregionen över huvud taget hävdar att närheten till högskoleutbildning – liksom lärarhögskolans placering i Mölndal – ger ett högre utslag när det gäller tjänstledighet för studier och därmed ökade kostnader för kommunerna. Men det är ointressant vilka motiven är för behovet av högre tilläggsbidrag – det är det högre tilläggsbidraget som under alla förhållanden måste fram.

Jag tycker att det är beklagligt om kommunerna skall behöva vänta ett år på ett besked från regeringen i den här frågan, när den tidigare skolministern har

gjort klart – utskottets ordförande har också gjort det – att om det finns anledning till justering måste man göra den justeringen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 17 Om sysselsättningen inom skogsbruket

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att besvara *Kerstin Nilssons* (s) den 7 november anmälda fråga, 1978/79:96, och anförde:

Herr talman! Kerstin Nilsson har frågat vad jag ämnar göra för att säkerställa nuvarande sysselsättningsnivå inom skogsbruket.

Skogsbrukets betydelse för sysselsättningen totalt här i landet har minskat successivt. Endast en liten del av befolkningen är numera sysselsatt i denna näring. Fortfarande har dock skogsbruket stor betydelse i de s. k. skogslänen, särskilt i vissa glesbygdskommuner. Där medverkar det också till att stärka underlaget för den service som är nödvändig.

Rationaliseringen av skogsbruket måste fortsätta. Härigenom skapas möjligheter att satsa ytterligare på en förbättrad skogsvård. Rationaliseringen måste dock ske på sådant sätt att all möjlig hänsyn tas till de människor som är beroende av skogsbruket för sin försörjning. Hänsyn bör också tas till svårigheterna att i berörda områden skapa sysselsättning av annat slag. Om svårigheter skulle uppstå för dem som är sysselsatta i skogsbruket eller för enskilda orter, kan dessa givetvis påräkna insatser från samhällets sida inom ramen för arbetsmarknads- och regionalpolitiken.

Jag vill erinra om att riksdagen år 1974 beslutade om ett särskilt regionalpolitiskt stöd till intensifierad skogsvård i norra Sverige. 1973 års skogsutredning har föreslagit en vidareutveckling av detta stöd. Frågan bereds f. n. i regeringskansliet. Jag har för avsikt att ta upp den i den proposition om skogspolitiken som planeras bli förelagd riksdagen till våren.

KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Skogsbruket är huvudnäringen i många kommuner i Norrlands inland.

I det moderna skogsbruket är motorsågen på väg att ersättas av processorer, dessa väldiga maskiner som arbetsgivare – i andanom – ser ersätta manuell arbetskraft. Maskinerna, som fäller, kvistar och apterar träd, är dock alltför att betrakta som prototyper som inte fungerar utan att få nästan varannandagsservice. Har man i domänverket eller i skogsbolag i samband med rationaliseringspropåerna räknat med hur många dagar om året dessa maskiner är i drift och hur många dagar om året processorerna står stilla på grund av behov av service m. m.?

Det arbete som skogsarbetare uträttar tål mycket väl en jämförelse med vad maskiner gör. Har man, herr statsråd, efter den ökade mekaniseringen gjort några som helst undersökningar av de skador som fällningsmaskiner gör på

virket? Har någon över huvud taget beräknat vad s. k. dubbskador drar för kostnader?

Man kan starkt ifrågasätta tillförlitligheten och jämförbarheten när det gäller domänverkets siffror för produktivitet utvecklingen. Skogsarbetare och de maskiner som i stor omfattning satts in efter månadslönens införande är inte verksamma under likartade betingelser, likartade avverkningsförhållanden. Maskiner sätts in på stora – oftast de bästa – skogsarealer, medan huggarna får göra det besvärliga och tidskrävande kringjobbet.

Att införa rekryteringsstopp inom skogsbruket samtidigt som vart fjärde skogsarbetarjobb rationaliseras bort genom ytterligare mekanisering innebär ett dråpslag mot glesbygdskommuner där skogsbruket utgör huvudnäring. Det drar undan möjligheterna till existens i glesbygden och går stick i stäv med uttalade regionalpolitiska principer. Mekaniseringen får inte drivas längre i områden där man inte har andra arbeten och innan alternativ sysselsättning skapas. Nuvarande rekryteringsstopp bör snarast hävas, hävdar fackliga organisationer. Många ungdomar som går i skogsutbildning väntar på att få arbete i skogen. Att motivera dessa nya rationaliseringsproppar med förlustsiffror i en lågkonjunktur är knappast socialt försvarbart.

Inom skogsbruket ställs nu ökade krav på arbetare. Men vilka krav på socialt ansvar ställer man på skogsbolag och domänverk, som nu snabbt sätter in processorer och andra maskiner för att konkurrera ut människor? Är statsrådet beredd att förutsättningslöst låta pröva frågan om processorers och andra stora skogsmaskiners lönsamhet från företagsekonomisk och social synpunkt?

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Det resonemang som Kerstin Nilsson för angående effekterna av skogsbrukets rationalisering och mekanisering är naturligtvis intressant och viktigt, men jag tror det skulle föra för långt att här gå in på de bedömningar och avvägningar som måste göras.

Det kanske kan vara av intresse att nämna hur utvecklingen sett ut under de senaste årtiondena. Skogsbrukets procentuella andel av sysselsättningen inom alla näringar var 1945 3,1 %, 1960 2,6 % och 1977 1,3 %. Går man sedan till Norrland, som Kerstin Nilssons fråga närmast gäller, är siffrorna naturligtvis något högre.

Jag vill också nämna beloppen för det stöd till intensifierad skogsvård som har utgått till norra Sverige. De två första åren, alltså budgetåren 1974/75 och 1975/76, var beloppen 30 miljoner per år. 1976/77 höjdes det till 37 milj. kr. 1977/78 och innevarande budgetår har det varit 49 milj. kr. årligen.

Detta bidrag utgår till alla skogsägargrupper. De enskilda mindre skogsbruken har i förhållande till sin skogsmarksareal erhållit en större del av bidraget än storskogsbruken.

Sysselsättningseffekten av bidraget beräknas för 1977 till 142 000 dagsverken. Det här bidraget har alltså betytt ganska mycket för att upprätthålla sysselsättningen inom skogsbruket i norra Sverige.

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

Om sysselsättningen inom skogsbruket

Torsdagen den
16 november 1978

*Om ersättningen
till biodlare*

KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Av skogsarbetare krävs det nu ökat produktionsresultat. Från fackligt håll hävdar man att mekaniseringen inte kan drivas längre.

De nya rationaliseringspropåerna motiveras med förlustsiffror i en lågkonjunktur. Det är inte socialt försvarbart. Man bör i stället anlägga nationalekonomiska synpunkter, när inte alternativ sysselsättning finns tillgänglig.

Förlustsiffrorna bygger på kortsiktiga företagsekonomiska kalkyler. På kostnadssidan för i år upptas exempelvis mångmiljonbelopp för skogsgödsling, som är en investering för framtiden och vars effekter sträcker sig 7–10 år framåt i tiden.

Rationaliseringssträvandena utgår från den förlust som man beräknar att domänverket kommer att göra i år. Man bör i det sammanhanget slå ut investeringarna på den tidsperiod under vilken de kommer att ha effekt.

Jag vill fråga statsrådet om han sanktionerar den våldsamt snabba rationalisering inom skogsbruket som domänverket nu har aviserat och som skulle innebära att 500 arbeten skulle försvinna i Norrbotten och Västerbotten. I så fall blir min följdfråga: Vill statsrådet medverka till att ersättningsarbeten direkt skapas i samma takt som mekaniseringen i skogen friställer människor?

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Här som på så många andra områden måste man göra avvägningar. En rationalisering, i detta fall inom skogsbruket, får sideeffekter. Jag tror att man bör vara noga med att ta hänsyn till och utvärdera dessa sideeffekter.

KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Det som sker i skogen i dag är att man i högre grad än tidigare laborerar med stora maskiner, vilkas företagsekonomiska lönsamhet man inte ifrågasätter. Det finns skäl att göra det genom det bortfall som uppstår. Detta sker på bekostnad av skogsarbetarkåren. Det är ett krasst företagsekonomiskt tänkande.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 18 Om ersättningen till biodlare

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att besvara *Rune Torwalds* (c) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:109, och anförde:

Herr talman! Rune Torwald har frågat mig om jag kommer att föreslå bättre ersättning till biodlare, som måste förintä ett av yngelröta drabbat samhälle samt om jag kommer att lämna direktiv till samtliga lantbruksnämnder om att alla vildbisamhällen förintas som ett led i kampen mot yngelröta.

För att bekämpa och hindra spridning av yngelröta hos bin får enligt

bisjukdomskungörelsen förordnas om förintande av bisamhälle. Varje år förintas 1 000–1 500 smittade bisamhällen i bigård. För skada som uppkommit genom att tillsynsman eller annan myndighet beslutat om att förinta bisamhälle kan utgå ersättning av statsmedel. Ärende om ersättning prövas av lantbruksstyrelsen eller av lantbruksnämnd. F. n. är ersättningen 40 kr. per förintat samhälle.

Det är enligt min mening viktigt att ersättningsbeloppet är så avpassat att efterlevnaden av bisjukdomslagstiftningen inte äventyras.

Vildbisamhälle som kan misstänkas vara smittat av yngelröta kan förintas utan föregående undersökning. Antalet förintade vildbisamhällen uppgår till ca 2 000 per år. Lantbruksstyrelsen har i sina anvisningar angivit att vildbisamhälle anses som smittat om yngelröta förekommit inom ett avstånd av 3 km. Såvitt jag kunnat utröna har denna rekommendation följts.

För att få en uppfattning om hur många förintade vildbisamhällen som verkligen varit smittade har lantbruksstyrelsen anmodat tillsynsmännen att lämna vissa uppgifter om smittfrekvensen.

Innan undersökningsresultaten föreligger är jag inte beredd att ta upp frågan om att generellt förinta alla vildbisamhällen.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag ber först att få tacka jordbruksministern för det till tonen klart positiva svaret.

Biodlarna göra en värdefull insats för att trygga ett ekologiskt riktigt bedrivet jordbruk. Men de brottas samtidigt med svåra ekonomiska problem, inte minst på grund av yngelrötans härjningar. I bigårdarna bedrivs numera ett skoningslöst krig mot yngelröten.

Men tyvärr förekommer det då och då att en bisvärm ger sig i väg utan att den aktuella biodlaren lyckas fånga in den. Dessa herrelösa bin bildar då vildbisamhällen i outnyttjade skorstenspipor eller andra utrymmen i husen. Även om svärmen varit frisk från början drabbas den vanligen efter några år av yngelröta. Det är därför mycket viktigt att dylika vildbisamhällen snarast möjligt lokaliseras och förintas. Ibland kan kostnaderna för en förintelse av ett dylikt samhälle bli ganska höga eftersom man kan tvingas bryta upp klädsel på husväggar o. d. för att komma åt bina.

Bakgrunden till min fråga är – utöver vad jag nyss sagt – lantbruksstyrelsens sammanställning över bitillsynsrapporter för 1977. Av den framgår – vilket vi också kan se på kammarens TV-skärm – följande, och jag tar då upp de tre län som jag bäst känner till.

I Hallands län finns 8 673 bisamhällen. Där har man hittat 262 vildbisamhällen, och av dem har 247 förintats. I Göteborgs och Bohus län finns 5 801 samhällen, 92 vildbisamhällen har konstaterats och 77 förintats. I Älvsborgs län finns 7 522 samhällen. 235 vildbisamhällen har hittats, och av dem har 233 förintats.

Jag noterar att det sannolikt måste finnas olika policy i olika lantbruksnämnder. Antalet vildbisamhällen borde ju rimligen stå i ungefärlig relation till antalet förekommande samhällen som sköts av biodlare. Men här är det en kolossal skillnad mellan situationen i Göteborgs och Bohus län och i de två grannlänerna.

Sedan några ord om ersättningen för ett förintat samhälle hos biodlare. Numera skall ett bisamhälle – även om man bara hittar en enda spor där – förintas i dess helhet. Och då förstår var och en att 40 kr. som ersättning för ett övervintrat samhälle, som kanske skulle producera honung för 500 kr., är orimligt.

I fråga om vildbisamhällena menar jag att det faktum att man håller på med en undersökning möjligen kan ha fått vissa lantbruksnämnder att utfärda restriktiva regler för i vilken mån man skall undersöka om det finns vildbisamhällen och om de skall förintas eller inte.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! När det gäller själva storleken av ersättningen till biodlare måste vi komma ihåg att den ersättningen bara är ett led i bekämpandet av amerikansk yngelröta. Ersättningen skall alltså medverka till att yngelrötan hålls under kontroll. Det ankommer på lantbruksstyrelsen att följa denna verksamhet och föreslå de ändringar som det finns skäl att göra.

Vad sedan beträffar vildbisamhällena är grundtanken den att smittspridning genom vildbisamhällen skall undvikas i största möjliga utsträckning. Det finns emellertid inget som f. n. talar för att det är motiverat att gå så radikalt fram att man föreskriver ett generellt förintande av alla vildbisamhällen. Det skulle vara ett slöseri med personella och ekonomiska resurser att urskillningslöst förinta alla vildbisamhällen utan att man vet om man därigenom får en väsentlig förbättring när det gäller sjukdomsbekämpandet. Man måste också ha i minnet att de friska vildbisamhällena liksom tambisamhällena utför ett nyttigt pollineringsarbete.

RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Det är naturligtvis ett riktigt påstående att ersättningen för ett förintat vildbisamhälle är bara ett av sätten att bekämpa yngelröten. Men jag vågar påstå att det är det viktigaste sättet. För den drabbade biodlaren innebär det en enorm förlust att tvingas förinta ett samhälle och få en ersättning på bara 40 kr. Detta kan medföra att biodlare – särskilt de som inte mer yrkesmässigt bedriver näringen – frestas att inte tala om att de har fått yngelröta utan försöker sanera samhällena på andra vägar. Vi vet att en del biodlare försöker med kemikalier och annat. Genom den låga ersättning som nu åtgår riskerar vi att få ett tilltagande antal samhällen drabbade av yngelröta.

Jag tror att det bland biodlarna är en allmän uppfattning att ett vildbisamhälle, om det inte är smittat, kommer att bli det. En gång i tiden ansåg vissa skollärare att man skulle ha stryk, för hade man inte gjort något skulle man säkert komma att göra något. Jag skulle vilja travestera detta: Om ett

vildbisamhälle inte är drabbat av yngelröta kommer det att bli det. Därför är det ingen mening med att låta samhället vara kvar i oförstört skick.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

Om sophanteringen

§ 19 Om sophanteringen

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Anton Fågelsbos* (c), dels *Karl Leuchovius* (m) den 8 november anmälda frågor, 1978/79:111 resp. 113, och anförde:

Herr talman! Anton Fågelsbo har frågat om jag avser att framlägga förslag till förändring av nu gällande sophämningslagstiftning.

Karl Leuchovius har frågat mig om jag avser att förelägga riksdagen förslag om lag syftande till förenklad sophantering.

Frågorna besvaras här i ett sammanhang.

Renhållningskommitténs förslag till ny renhållningslagstiftning har nu remissbehandlats. Kommitténs förslag har kritiserats på väsentliga punkter av ett stort antal remissinstanser. Jag har därför bedömt det nödvändigt att överväga vissa alternativa lösningar. Beredningen av ärendet pågår inom departementet, och det är min förhoppning att regeringen under våren 1979 skall kunna lägga fram förslag som syftar till en förenkling av renhållningen.

ANTON FÅGELSBO (c):

Herr talman! Jag skall be att få tacka jordbruksministern för att jag har fått min fråga besvarad. Det kan väl tyckas att detta egentligen är en struntsak men för många enskilda är det faktiskt inte så.

Service av olika slag – el, sotning osv. – är den enskilde beredd att betala för. Annat är det med sophämtning som man inte anser sig behöva och inte vill ha utförd men som man i alla fall måste betala avgift för. Och inte nog med det; om man underlåter att betala, blir man åtalad.

I våras kunde vi läsa i tidningarna att den dåvarande regeringen skulle komma med ett förslag till höstriksdagen om en ändring av lagstiftningen i det här fallet, och många av oss har väl trott att så skulle bli fallet. Jag har blivit tillfrågad om detta ibland när jag har varit ute i landet, och jag har sagt att det blir en ändring den 1 januari.

För en vecka sedan kom det ett meddelande genom pressen att det inte skulle komma något förslag till riksdagen i höst. Jordbruksministern säger nu att renhållningskommitténs förslag har varit ute på remiss, och remissyttrandena har tydligen gjort att man satt vissa frågetecken för utredningens förslag.

Jordbruksministern är rätt försiktig. Han säger att det är hans förhoppning att regeringen under våren 1979 skall kunna lägga fram förslag som syftar till en förenkling av renhållningen. Jag skulle då vilja ställa en konkret fråga: Är

det ännu inte avgjort om det blir ett förslag till ändrad lagstiftning på det här området?

KARL LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Jag ber också att få tacka för svaret på min fråga. Anledningen till att jag har ställt den är tidningsartiklar som talat om att nu gällande renhållningslagstiftning, som många med mig tycker är helt omöjlig för en del människor i glesbygdsområden, kommer att gälla ytterligare ett år framöver. I det betänkande som utredningen om en ny renhållningslagstiftning avlämnade den 24 april förutsattes att utredningens förslag skulle leda till bestämmelser som skulle kunna träda i kraft redan den 1 januari 1979.

Nu säger jordbruksministern att ett antal remissinstanser har haft avvikande meningar på en del punkter, och det är väl helt klart att det finns vissa sådana, men på flera punkter, bl. a. i fråga om information, enhetlig författning, enhetlig besvärsordning och en generösare dispensgivning, var enigheten mycket stor inom utredningen.

Det är beklagligt att man inte kunnat få fram propositionen tidigare. Nästan varje dag får jag brev och telefonsamtal från personer från hela landet som frågar när den här propositionen kommer. Enligt uppgift finns det flera kommuner som har högar med dispensärenden liggande i avvaktan på att få ett besked om när förslaget kommer och som också vill ha besked.

Jordbruksministern säger i svaret att han hoppas att det skall komma ett förslag under våren. Det är ju ett ganska svävande besked, och jag vill ställa samma fråga som herr Fågelsbo: Kommer det något förslag våren 1979?

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Båda frågorna gällde om jag avser att lägga fram ett förslag för riksdagen om förändringar i renhållningslagstiftningen. På detta har jag svarat att jag är angelägen att framlägga ett förslag till ny renhållningslagstiftning som undanröjer de brister som finns i dag.

Men med hänsyn till att kritik mot väsentliga avsnitt i renhållningskommitténs betänkande har framförts av ett stort antal remissinstanser, däribland så tunga myndigheter som naturvårdsverket, socialstyrelsen och JO, kan kommitténs förslag inte utan vidare läggas till grund för en proposition. Olika lösningar övervägs f. n. inom jordbruksdepartementet, och det skulle därför vara oriktigt av mig att nu ge mig in i en sakdiskussion, innan regeringen tagit ställning i frågan.

Jag kanske också bör erinra om att det är fråga om ett lagförslag som bör remitteras till lagrådet. Med hänsyn till detta är det svårt att exakt ange tidpunkten när propositionen kan lämnas.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
16 november 1978

*Om handläggningen
av yrkesskade-
ärenden*

Socialministern GABRIEL ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Rune Torwalds* (c) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:108, och anförde:

Herr talman! Runc Torwald har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd vidta för att effektivisera handläggningen av yrkesskadeärenden så att berörda arbetstagare eller efterlevande kan få besked utan orimlig tidsutdräkt.

Den 1 juli 1977 ersattes den tidigare yrkesskadeförsäkringen av en ny arbetsskadeförsäkring. Yrkesskadeförsäkringsärenden avgjordes i första instans i huvudsak centralt av riks försäkringsverkets yrkesskadeavdelning. Enligt de nya bestämmelserna handläggs arbetsskadeärenden i stället av försäkringskassorna. Ett av syftena med den ändrade administrationen var att få till stånd en snabbare handläggning genom kortare kontaktvägar och en mera direkt kontakt med de försäkrade.

Ärenden enligt yrkesskadelagstiftningen, dvs. sådana ärenden där skadan eller sjukdomen yppats före den 1 juli 1977, handläggs även i fortsättningen av riks försäkringsverket. Verket har f. n. en stor balans av oavgjorda ärenden. Orsaken till detta är den kraftiga ökningen av anmälda yrkessjukdoms-ärenden som inträffade under åren 1975–1977. Under denna tid ökade dessa ärenden med ca 70 %. Under samma period har antalet handläggare av yrkessjukdomsärenden tredubblats. Då det tar tid att utbilda ny personal för dessa arbetsuppgifter dröjer det en tid innan insatta personalförstärkningar får full effekt. Avgörandena i yrkessjukdomsärenden kräver dessutom som regel yttrande av en eller flera medicinska experter. Tillgången på sådana experter är ytterst begränsad och utgör i många fall den trånga sektorn i handläggningen.

Antalet anmälda nya yrkesskadeärenden enligt äldre bestämmelser kommer successivt att minska. Detta, i förening med den ökade personalinsatsen, kommer att minska väntetiderna. Mot bakgrund av vad jag här redovisat finner jag inte några ytterligare åtgärder påkallade f. n. Frågan följs dock kontinuerligt.

RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Låt mig först tacka socialministern för ett i stort sett tillfredsställande svar.

Tyvärr upplever alltför många sig såsom maktlösa gentemot en långsam och känslolös byråkrati. Den person som aktualiserat sina problem för mig och som föranlett denna fråga har inte varit en passivt väntande person. Hon har under tiden våren 1977 till början av november 1978 haft minst 13 kontakter med försäkringskassan och två med riks försäkringsverket för att försöka få fram besked. De flesta av dessa har hon haft sedan maj i år. Det som är tråkigt är att hon vid dessa kontakter inte kunnat få ett någorlunda klarläggande besked om tidpunkten för det slutgiltiga avgörandet. Det är därför inte att undra på att människor känner sig maktlösa.

Jag har i svaret fått en godtagbar förklaring till att detta ärende hamnat i skarven mellan två olika beslutsvägar. Det är givet att det ofta uppstår

Torsdagen den
16 november 1978

*Om bemanningen
av vissa fyrplatser*

köbildningar och andra svårigheter.

Det som jag tycker är allvarligt i detta fall, och som borde vara ett memento för framtiden, är att man inte elva månader efter att en person har avlidit har fått detta klart för sig hos handläggaren utan att man fortfarande begär in nya handlingar. Detta tycker jag är en smula fatalt. Det leder till att man gör mer än man hade behövt göra om rapportvägarna fungerat ordentligt.

Jag vill alltså tacka för svaret och hoppas att vad statsrådet här uttryckt en förhoppning om, att man på sikt skall kunna arbeta av kön, skall bli en verklighet.

Jag vill samtidigt vädja till statsrådet att försöka meddela dem som har kontakt med allmänheten att hellre ge ett någorlunda klart besked om en tidpunkt för beslut, även om denna ligger relativt långt fram i tiden, än att avge vaga besked typen: Vi håller på med detta, det kan nog bli färdigt ganska snart. Det känns inte bra att få sådana besked från maj månad till november månad och fortfarande inget beslut.

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Rune Torwald och jag är i stort sett överens. Ingen kan anse det tillfredsställande att det skall ta så lång tid. Men det är, som Rune Torwald sade, just i skarven mellan två system som det har blivit så här.

Det beror inte i och för sig på brist på resurser utan det beror på att, som jag nämnde i mitt svar, den trånga sektorn är den medicinska sakkunskapen. Dessa ärenden är ofta mycket komplicerade. Det gör att man behöver kvalificerad expertis, och då tar det tid. Men det är inte tillfredsställande, och jag hoppas naturligtvis, precis som Rune Torwald, att man skall kunna beta av den stora arbetsbalansen så snabbt som möjligt.

Det är klart att jag också förstår att om en anhörig ringer för att höra hur det går och får klart för sig att man på ämbetsverket inte vet att den person det gäller är avliden, så tycker hon att det är konstigt. Men det är nu så att vi inte har någon automatisk rapportering av dödsfall i en situation som denna, och det skulle vara svårt att införa en sådan. Vi vill ju också försöka hålla nere byråkratin och blankettflödet i vårt samhälle.

Men det är klart att om man kommer i fatt med arbetet, blir risken mindre för att sådana här saker skall behöva inträffa. Jag kan bara försäkra att alla som arbetar med detta naturligtvis är besjälade av samma önskan – att få ned handläggningstiden.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 21 Om bemanningen av vissa fyrplatser

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM erhöll ordet för att besvara *Rune Johnssons* i Mölndal (c) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:115, och anförde:

Herr talman! Rune Johnsson i Mölndal har frågat mig om jag ämnar vidta

åtgärder för att bibehålla bemanningen på Lysekils lotsplats, Nordkosters lotsplats samt Nidingens fyr.

Frågan om bl. a. den framtida organisationen för lotsväsendet behandlas i ett förslag från sjöfartsverket som nyligen överlämnats till regeringen. Förslaget är f. n. på remiss, och det innefattar inte avbemannning av Lysekils lotsplats eller Nordkosters lotsplats.

Enligt föreliggande planer skall Nidingen i samband med att fyren automatiseras avbemannas fr. o. m. den 1 januari 1979. Dessa planer har redovisats för riksdagen i budgetpropositionen för budgetåret 1978/79. I anslutning härtill förutsatte riksdagens trafikutskott att samhällsekonomiska, lokaliseringspolitiska och sjösäkerhetsmässiga skäl beaktas vid frågor som rör avbemanningar. Frågan om fortsatt bemanning av Nidingen har väckts som ärende i kommunikationsdepartementet. Eftersom regeringen inte tagit ställning till ärendet är jag f. n. inte beredd att göra något närmare uttalande.

RUNE JOHANSSON i Mölndal (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Det är glädjande att Lysekils och Nordkosters lotsplatser kommer att få behålla sin bemanning.

Kustbefolkningen – skärgårdsbor, fiskare och sjöfarande – är ett tålmodigt släkte, som utan knot under årtionden funnit sig i den utarmning av säkerheten runt våra kuster som blivit följden av indragningen av prickar och lotsplatser samt avbemanningen av fyrar runt våra kuster. Man har haft förståelse för att samhället behöver spara pengar inom olika sektorer.

Men när det skyddsnät som fyrpersonal, lotsar och båtmän på våra lotsplatser utgjort, alltmer har glesnat för att inte säga försvunnit på stora kuststräckor, har oron och bitterheten börjat infinna sig. Det är också ganska förklarligt, när man på landbacken, om det gäller landsvägstrafik eller stadstrafik, försöker undvika olyckshändelser och dödsfall – naturligtvis med all rätt – genom att skapa säkrare gatukorsningar, ljusreglerad trafik och rent allmänt vidta åtgärder som syftar till en större säkerhet, samtidigt som man längs kusten och till havs avrustar och plockar bort vad som är ett absolut minimikrav för att trafiken skall kunna flyta något så när utan fara för liv och egendom.

Fyrpersonal och lotsar har i alla tider varit en mycket viktig länk i sjöräddnings- och övervakningssammanhang och kan inte ersättas av automatisering i dessa funktioner. Den avbemannning av fyr- och lotsplatser runt våra kuster som initierades av den dåvarande regeringen för många år sedan och som sedan fortgick under årtionden, fram till dess att kommunikationsministern i trepartiregeringen under förra året bröt trenden genom att rädda kvar besättningen på Måseskär, kan inte få fortsätta.

Regeringen bör i stället avbryta vidare avbemanningar av fyrar och lotsplatser och söka återskapa den säkerhetskedja runt våra kuster som ett antal bemannade fyr- och lotsplatser utgör. Det är enligt mitt förmenande både lättare och billigare för samhället att göra detta i dag än att först låta hela

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om bemanningen
av vissa fyrplatser*

Torsdagen den
16 november 1978

*Om avgiftsbelägg-
ningen vid SJ:s
bilverkingsplatser*

systemet haverera och sedan bygga upp något nytt.

Jag är som sagt tacksam för svaret angående Lysekils och Nordkosters lotsplatser. Jag hoppas att också Nidingen får behålla sin bemanning, eftersom det är en synnerligen farlig skärgård i det området.

Med detta anförande, i vilket Märta Fredrikson (c) instämde, var överläggningen slutad.

§ 22 Om avgiftsbeläggningen vid SJ:s bilparkeringsplatser

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM erhöU ordet för att besvara *Anna Eliassons* (c) den 24 oktober anmälda interpellation, 1978/79:53, och anförde:

Herr talman! Anna Eliasson har frågat mig om jag anser att det är lämpligt att parkeringsplatser i anslutning till järnvägsstationer avgiftsbeläggs och om jag anser att det finns andra metoder än avgiftsbeläggning att hindra eventuellt missbruk av parkeringsplatserna.

Det är angeläget att tågresenärerna får tillgång till parkeringsplatser vid järnvägsstationerna. Det stimulerar ett önskvärt kombinerat resande och ger därmed resenären möjlighet att utnyttja bil och tåg för de trafikuppgifter som resp. trafikmedel är bäst lämpat att utföra.

Tyvärr har de parkeringsplatser som SJ har ställt i ordning för tågresenärerna i många fall kommit att utnyttjas av andra, och SJ:s kunder har haft svårt att få plats för sina bilar. Detta gäller främst där parkering på omgivande gatumark är avgiftsbelagd.

För att förhindra missbruket av platser har SJ på skyltar informerat om vilka bestämmelser som gäller för parkeringen. De parkerande har ålagts att visa upp sina färdbiljetter och tala om hur länge de tänkt utnyttja platsen. Det har emellertid – utan heltidsanställda parkeringsvakter – varit svårt att kontrollera att endast biljettinnehavare parkerat inom området eller att de tågresenärer som utnyttjat platserna följt bestämmelserna om tidsbegränsning. Att gå till domstol för att kräva skadestånd av dem som överträtt bestämmelserna är besvärligt och dyrbart.

SJ har mot denna bakgrund i stället börjat avgiftsbelägga parkeringsplatserna invid järnvägsstationerna på orter där parkering på omgivande gatumark är avgiftsbelagd. Därigenom har möjligheterna förbättrats för SJ:s kunder att parkera invid stationen, och förutsättningarna för ett kombinerat tåg-bilresande har därmed också förbättrats. SJ:s åtgärd är således till gagn för järnvägsresandet.

ANNA ELIASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min interpellation.

Hittills har statens järnvägar ställt parkeringsplatser till förfogande för resande vid ett stort antal stationer. Normalt utgår ingen avgift för att man

skall få utnyttja parkeringsplatsen i samband med resa, men i vissa fall finns lokala bestämmelser som reglerar parkeringstidens längd och ibland minsta erforderliga resesträcka. Att SJ tillhandahåller parkeringsplatser kan ses som en del av SJ:s service för att stimulera tågresandet, och då inte minst det mer regelbundna resandet.

Nu har man under återopande av ett missbruk av parkeringsplatserna börjat med avgiftsbeläggning. Det uppges att det framför allt rört sig om missbruk på orter med allmänt dålig tillgång till centralt belägna parkeringsplatser.

Man började med detta förra året. Först infördes avgiftsbelagd långtidsparkering i Lund, Malmö och Uppsala i november 1977. Sedan kom sådan i Norrköping i januari och i Linköping i februari i år. Det här var ett första försök att pröva avgiftsbeläggningen och dess effekter. Från SJ:s sida har man uppenbarligen bedömt att det har utfallit väl, eftersom avgiftsbeläggning har införts på ytterligare orter och det finns planer för sådan på ännu fler orter.

Tanken är att man i normalfallet skall ta ut avgift för långtidsparkering på orter där gatuparkering är avgiftsbelagd. Hittills har det rört sig om en avgift på 10 kr. per dygn. Verksamheten bedrivs genom avtal mellan SJ och företaget Car-Park AB. I de fall man anser det befogat avgiftsbelägger man också korttidsparkering på SJ:s tomtmark.

Min interpellation väcktes ursprungligen före regeringsskiftet av min partikollega Torsten Sandberg. Interpellationen har mötts med stort intresse från allmänhetens sida och i lokalpressen på de orter där man reagerat med oro inför SJ:s avgiftsbeläggning. Torsten Sandberg har själv haft nära erfarenhet av exemplet Nyköping. Nyköping är samtidigt ett bra exempel för att illustrera detta problem. Nyköping ligger på tämligen bekvämt pendlingsavstånd från Södertälje, Stockholm och Norrköping. Det rör sig här om avstånd där resa med bil kan konkurrera med tågresa även från kostnadsynpunkt, och pendling förekommer säkerligen också med både bil och tåg.

En avgiftsbeläggning i samband med parkering vid SJ:s stationer drabbar givetvis i särskilt hög grad det dagliga järnvägsresandet och järnvägsresor på kortare distanser över huvud taget. En kostnadshöjning med 10 kr. per resa kan i dessa fall bli en avgörande faktor som gör att många människor inte bryr sig om att krångla med att kombinera bil- och tågresa utan i stället tar bilen hela vägen.

SJ:s sätt att ta sig an allmänhetens önskemål präglas tyvärr av för litet fantasi. För att framgångsrikt kunna konkurrera med bilåkande och flyg behövs det mer än väl fantasi och nytänkande. Det gäller att förbättra servicen till allmänheten och att söka skapa en positivare bild av SJ. Konkurrenssituationen har ju onekligen skärpts gentemot Linjeflyg på sistone. De tecken på en mer serviceinriktad politik som kunnat märkas på senare tid hos SJ har varit glädjande, men tyvärr verkar åtgärder av det slag vi nu diskuterar i rakt motsatt riktning. De skapar en negativ inställning hos allmänheten, och de rimmar dåligt med målsättningen att gynna resandet

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

Om avgiftsbeläggningen vid SJ:s bilverkparkeringsplatser

Torsdagen den
16 november 1978

*Om avgiftsbeläg-
ningen vid SJ:s
bilverkingsplatser*

med kollektiva trafikmedel.

Självfallet menar också jag att ett eventuellt missbruk av SJ:s parkeringsplatser i görligaste mån skall förhindras, i synnerhet om det leder till att SJ-resenärer inte kan utnyttja en parkeringsplats därför att platsen belagts av någon som använder den i helt andra syften.

I min interpellation ställde jag frågan om statsrådet anser att det finns andra metoder att hindra eventuellt missbruk av parkeringsplatser än avgiftsbeläggning. På den frågan har jag tyvärr inte fått något svar från kommunikationsministern, vilket jag kanske kan tolka så att kommunikationsministern ändå inte ställer sig avvisande till att man prövar andra metoder. Det är i så fall positivt. Kommunikationsministern har ju tillfälle att i den här debatten ge besked på den punkten.

När företag som Epa och Domus kan klara sin service till bilburna kunder genom att tillhandahålla avgiftsfri parkering, måste man fråga sig om inte också ett företag som SJ skall kunna lösa dessa problem. Varför skulle man inte kunna utveckla nya metoder att koppla avgiftsfrihet med SJ-resande i de fall man befärrar missbruk och förbättra möjligheterna för dem som utnyttjar parkeringsplats att dokumentera att man gör det i samband med resa? Det sociala ansvaret och servicemedvetenheten kan väl i alla fall inte vara mindre hos SJ än hos varuhus och affärer?

I interpellationssvaret ges en redovisning av SJ:s agerande och SJ:s synsätt när det gäller dessa frågor. Jag saknar här en redovisning av regeringens syn liksom en redovisning av den politik man vill driva för att främja servicen för tågresenärerna och därmed gynna kollektivtrafiken – det är ändå det viktigaste i sammanhanget.

Det sägs i svaret att förutsättningarna för att kombinera tåg- och bilresande har förbättrats genom avgiftsåtgärderna. Enligt min mening är det en förbättring att man kommit till rätta med ett visst missbruk av parkeringsplatserna, men det förhållandet ger inte underlag för några generella slutsatser om att åtgärderna har inneburit förbättringar för SJ-resenärerna.

Därför, herr talman, hoppas jag för min del – och jag är övertygad om att många SJ-resenärer delar denna min förhoppning – att kommunikationsministern kommer att studera denna fråga närmare och ta del av de erfarenheter som görs av SJ:s avgiftsbeläggning. Jag hoppas också att kommunikationsministern är beredd att bedöma frågan inte bara från missbrukssynpunkt utan också se den i det breda sammanhang, där det handlar om att främja SJ:s service till allmänheten och rekrytera nya resenärer.

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar har det varit svårt för SJ att hindra att andra än SJ:s kunder utnyttjar parkeringsplatserna. En anledning har varit att det är så krångligt att få skadestånd från dem som överträder bestämmelserna. I praktiken har det därför varit riskfritt att parkera på SJ:s platser utan att ha tågbiljett.

De här förhållandena kan emellertid komma att ändras. Regeringen har nämligen nyligen beslutat att tillkalla en utredare för att se över möjligheterna

att ta ut kontrollavgifter av dem som parkerar fel på privat mark. Utredningens förslag kan komma att förbättra SJ:s möjligheter att kontrollera att parkeringsbestämmelserna följs. Utredningen skulle alltså kunna leda till att SJ i större utsträckning kunde behålla sina parkeringsplatser avgiftsfria.

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Om avgiftsbeläg-
ningen vid SJ:s
bilverkparkeringsplatser*

ANNA ELIASSON (c):

Herr talman! Jag är glad över att kommunikationsministern för framtiden inte vill stänga några dörrar, eftersom jag tror att det är oerhört viktigt att man kan ge tågresenärerna den här typen av service. Enligt en del uppgifter som jag har fått har parkeringsplatserna i vissa fall kommit att utnyttjas i mindre omfattning eller t. o. m. kommit att stå tomma. I så fall är det ett tecken på att införandet av den här typen av avgiftsuttag inneburit en försämring för resenärerna.

Jag vill därför än en gång uttrycka min förhoppning om att kommunikationsministern följer frågan med stor uppmärksamhet och att regeringen gör vad den kan för att upprätthålla en god service för SJ:s resenärer.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 23 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1978/79:55 till civilutskottet

1978/79:61 till konstitutionsutskottet

1978/79:64 till lagutskottet

§ 24 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1978/79:85

§ 25 Anmälades och bordlades

Motioner

1978/79:41 av *Alf Lövenborg* med anledning av propositionen 1978/79:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79

1978/79:42 av *Lars Werner m. fl.* med anledning av propositionen 1978/79:29 om fortsatt giltighet av lagen (1975:1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall

1978/79:43 av *Lars Werner m. fl.* med anledning av propositionen 1978/79:32 om åtgärder inom bryggeribranschen

1978/79:44 av *Alf Lövenborg* och *Rolf Hagel* med anledning av propositionen 1978/79:43 om medelsanvisning m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 inom industridepartementets verksamhetsområde

1978/79:45 av *Jan Bergqvist* och *Doris Håvik* med anledning av propositionen 1978/79:54 om ändrade regler för uppskov med beskattning av realisationsvinst, m. m.

Torsdagen den
16 november 1978

*Anmälan av inter-
pellationer*

Anmälades och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 15 november

1978/79:86 av *Lars Ulander* (s) till arbetsmarknadsministern om det aviserade förslaget till ny förtroendemannalag:

I mitten av oktober överlämnade regeringen ett förslag till ny förtroendemannalag till lagrådet. Meningen var att riksdagen skulle få ta ställning till förslaget under hösten. Efter en nedgörande kritik från bl. a. LO och TCO drogs förslaget tillbaka.

I massmedia uttalade arbetsmarknadsministern att regeringen kunde tänka sig marginella förändringar. Även statsministern har offentligt uttalat att förslaget skall läggas i stort sett som det presenteras i lagrådsremissen.

Jag hemställer att till arbetsmarknadsministern få ställa följande frågor:

Avser arbetsmarknadsministern att med endast marginella förändringar lägga fram det förslag till ny förtroendemannalag som lagrådet har haft på remiss?

Vilka punkter kommer att ändras i förslaget till ny förtroendemannalag i förhållande till lagrådsremissen?

När kommer förslag om ny förtroendemannalag?

1978/79:87 av *Christer Nilsson* (s) till industriministern om åtgärder för att förbättra sysselsättningen i Motala:

Arbetsmarknaden i Motala kommun – regionalt centrum i västra Östergötland – har sedan 1976 drabbats hårt av kraftiga sysselsättningsminskningar. Under en tvåårsperiod har Motala kommun förlorat mer än 2 000 industrijobb. Ett förbättrat konjunkturläge kan inte lösa problemen eftersom Motalas krissituation är en följd av strukturella förändringar. Det finns risk för att arbetsmarknadskrisen i Motala kommer att sprida sig till omkringliggande kommuner.

AB Motala Verkstad hade i mitten av 1960-talet 2 500 anställda. I dag sysselsätter företaget bara omkring 220 personer.

Ett trettioital företag har sedan 1976 reducerat sin arbetsstyrka med nära 2 000 personer, och det finns risk för att ytterligare 600 industriarbetstillfällen försvinner nästa år. Detta skulle i så fall innebära att ca 30 % av kommunens industriarbetsmarknad har försvunnit under en treårsperiod.

Problemen förvärras av att kommunens största företag – Luxor Industri AB och AB Electrolux – inte efterfrågar personal. Enligt länsstyrelsen i Östergötlands län har nämnda företag vissa svårigheter att fullt sysselsätta redan anställd personal.

I Motala svarar industrin för 44 % av antalet arbetstillfällen. Motsvarande

siffran för länet är 35 %. En nedgång i industrisysselsättningen får alltså mycket stora effekter i Motala.

1976 var arbetsmarknadssituationen tillfredsställande i Motala och det fanns lediga jobb. Förändringen på arbetsmarknaden har alltså gått mycket snabbt.

Snabba och kraftfulla insatser är nödvändiga för att häva den djupa sysselsättningskrisen i Motala kommun. De insatser som nu görs av lokala och regionala organ för att stärka arbetsmarknaden i Motala måste kompletteras med effektiva åtgärder från regeringen. Länsstyrelsen i Östergötlands län har i oktober 1978 hemställt att regeringen ställer 100 milj. kr. till förfogande för arbetsmarknadspolitiska insatser i Motalaregionen. En ekonomisk satsning från staten är en förutsättning för en lösning av den svåra arbetsmarknadssituationen i västra Östergötland.

Med hänvisning till det anförda ber jag att få ställa följande fråga:

Avser industriministern att ta initiativ till lokaliseringspolitiskt stöd eller andra åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden i Motala kommun?

den 16 november

1978/79:88 av *Erik Glimmér* (c) till industriministern om sysselsättningen inom flygindustrin:

Flygindustrikommittén, Flik, har presenterat sitt förslag till alternativ som man skall satsa på därest B3LA inte byggs. Förslaget från majoriteten i Flik innebär att man bygger 6 divisioner A 20 M1.

Kommitténs socialdemokratiska minoritet har ännu inte angett hur många divisioner A 20 man ämnar satsa på eller vilken utrustning och vilka prestanda man tänker sig för dessa plan.

Oavsett om regeringen skulle stanna för majoritetens eller minoritetens i flygindustrikommittén förslag så måste detta innebära att svensk flygindustri på sikt läggs ner.

Ett ställningstagande i den riktningen innebär, utöver de konsekvenser det försvarsmässigt kan få för vårt land, stora omställningsproblem för den personal som blir berörd i denna industri. För orter som Linköping och i viss mån Åtvidaberg skulle ett genomförande av förslaget innebära synnerligen besvärliga sysselsättningsproblem.

Jag anser att utredningen tagit alltför liten hänsyn till dessa problem för berörda orter. Därför förutsätter jag att regeringen är beredd att redovisa mer konkreta förslag till alternativ sysselsättning än vad utredningen gjort. Utredningens förslag på den punkten verkar alltför ofullständiga.

Med anledning av vad som här har framförts anhåller jag om att till industriministern få ställa följande frågor:

1. Vilka sysselsättningseffekter bedömer statsrådet att resp. flygplansalternativ får för Linköping och Åtvidaberg?

2. Vilka alternativa sysselsättningar kan regeringen erbjuda dessa orter?

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

Anmälan av interpellationer

Torsdagen den
16 november 1978

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 15 november

1978/79:136 av *Sven-Erik Nordin* (c) till utbildningsministern om lokaliseringen av det norra skogsinstitutet:

Genom beslut av 1969 års riksdag inrättades två skogsinstitut lokaliserade till Värnamo resp. Sollefteå. Beslutet innebar att nya lokaler skulle uppföras i Sollefteå. Fram till dess att byggnadsfrågan var ordnad skulle undervisningen bedrivas i gamla skogsskolans lokaler i Bispgården, Ragunda kommun.

Byggnadsfrågan har ideligen fördröjts genom nya utredningar om skogsteknikerutbildningens dimensionering, inriktning och ledning. Hösten 1976 beslöt riksdagen att lokaliseringsfrågan skulle prövas på nytt när aktuella utredningar var färdiga. Då utredningsarbetet nu är slutfört bör lokaliserings- och byggnadsfrågan för norra skogsinstitutet snabbt bringas till sin lösning.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor:

1. När kan proposition väntas föreligga angående byggnads- och lokaliseringsfrågan för det norra skogsinstitutet?
2. Är utbildningsministern beredd att förorda Sollefteå som definitiv lokaliseringsort för institutet?

den 16 november

1978/79:137 av *Per Unckel* (m) till budget- och ekonomiministern om innebörden i visst fall av gällande skattelagstiftning:

Ett fackförbund i södra Sverige har i skrivelse till medlemmarna lovat den som deltagar i en konferens att "för förlorad arbetsförtjänst kommer att utgå ett skattefritt stipendium på 160 kr."

Anser statsrådet att ett sådant förfarande är förenligt med gällande skattelagstiftning?

1978/79:138 av *Allan Gustafsson* (c) till statsministern om åtgärder för att hindra samgående mellan Volvo BM AB och Valmet AB i Finland:

Värmland är ett av de län som drabbats mycket hårt av konjunkturedgång och strukturförändringar inom näringslivet. Den förra regeringen uppmärksammade detta och tillsatte bl. a. den s. k. Värmlandsdelegationen med uppgift att försöka skapa nya arbetstillfällen. I tidningspressen har det aviserats att Volvo BM AB och Valmet AB i Finland tagit upp förhandlingar om ett samgående i traktorbranschen. För Värmlands del kan detta betyda att Arvikaverken kan komma att avveckla sin detaljtillverkning för traktorer. Det kan innebära att ca 20 anställda kommer att avskedas inom en

fyraårsperiod.

Med hänsyn till det synnerligen svåra läget på arbetsmarknaden i Värmland ber jag att få ställa följande fråga till statsministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att hindra detta samgående mellan Volvo BM AB och Valmet AB i Finland?

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Meddelande om
frågor*

1978/79:139 av *Håkan Winberg* (m) till industriministern om upprustning av vissa eldistributionsnät:

I Sverige finns ett omfattande distributionssystem för transport av elkraft från kraftverken till konsumenterna. Under denna transport inträffar överföringsförluster, vilka i många fall blir avsevärt större än nödvändigt, bl. a. på grund av omoderna transformatorer och underdimensionerade överföringsledningar. Särskilt i glesbygderna är distributionsnäten ofta behäftade med allvarliga brister.

Med anledning därav vill jag fråga industriministern:

Är statsrådet – i syfte att bidra till önskvärd energibesparing – beredd att ta initiativ för att få till stånd en upprustning av omoderna delar av eldistributionsnäten i landet?

1978/79:140 av *Rolf Clarkson* (m) till kommunikationsministern om upphandlingen av stålbroar:

Har upphandling av stålbroar skett på sådant sätt att inte bara varven utan även företag inom den mekaniska industrin haft möjlighet att lämna anbud och få dem prövade objektivt?

1978/79:141 av *Allan Gustafsson* (c) till jordbruksministern om åtgärder mot granbarkborreskador:

Granbarkborrens förödande skadeverkningar har vid olika tillfällen påtalats i riksdagen. Statsrådet Enlund har för några veckor sedan i ett svar i riksdagen varit negativt inställd till ytterligare medel för att bekämpa granbarkborrens skadeverkningar.

Då jag erfarit att statsrådet Enlund efter detta svar besökt Värmland och på ort och ställe med egna ögon kunnat se de omfattande skadeverkningarna och hotet mot de värmländska skogarna anhåller jag att få veta om statsrådet numera har en annan och positivare syn på ytterligare medelsanvisning till bekämpandet. Om inte anhåller jag att statsrådet förklarar hur skadorna skall bekämpas och hur den enskilde skall hållas skadeslös samt ge sin bedömning av hur skadorna påverkar den värmländska skogsindustrins långsiktiga försörjning med skogsråvara.

Torsdagen den
16 november 1978

*Meddelande om
frågor*

1978/79:142 av *Martin Olsson* (c) till statsrådet Carl Tham om finansieringen av kraftvärmeverk:

Byggande av kraftvärmeverk är f. n. aktuellt i flera kommuner med fjärrvärme. Genom komplettering av fjärrvärmeverk med kraftvärmeverk kan elenergi framställas med betydligt högre utnyttjandegrad av oljan än genom kondenskraft. Kraftvärmeverken kan även förberedas för användning av alternativa bränslen. Ekonomiskt är elenergin från kraftvärmeverk konkurrenskraftig med el såväl från kärnkraftverk som från oljekondensverk. Ur både samhällsekonomiska och energihushållningssynpunkter är det därför värdefullt att kommunernas planer på kraftvärmeverk kan genomföras. Dessutom ger sådana utbyggnader välkomna sysselsättningstillskott.

Finansieringen av dessa projekt, som förutsätter långsiktiga krediter, helst i form av annuitetslån för att sänka kostnaderna under de första åren, innebär dock stora problem för kommunerna. Svårigheterna med finansieringen hotar att förhindra eller i vart fall försena projektens igångsättning. Förse-ningar gör dem förmodligen också dyrare.

Som exempel på detta problem vill jag nämna Sundsvalls kommun, som nu efter noggranna utredningar och överväganden är beredd att fatta beslut och teckna kontrakt om uppförande av ett kraftvärmeverk för 165 milj. kr. under förutsättning att finansieringsfrågorna kan lösas på ett tillfredsställande sätt. Totalt skulle detta projekt ge ca 330 manårs sysselsättning inom landet, varav ca 130 manår inom Sundsvallsregionen.

Jag vill ställa följande fråga till statsrådet Tham:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att kommunerna skall få möjligheter att på acceptabla villkor finansiera byggande av kraftvärmeverk?

1978/79:143 av *Hugo Bengtsson* (s) till arbetsmarknadsministern om ny sysselsättning för de anställda vid Schlasbergs Konfektionsfabrik AB i Landskrona:

Schlasbergs Konfektionsfabrik AB i Landskrona har tidigare i år sökt statliga lån för att kunna fortsätta driften. Denna ansökan beviljades inte av regeringen. Företaget har nu sedan några månader varit försatt i konkurs och förvaltats av därtill utsedd konkursförvaltare. Denne har nu låtit varsla om uppsägning av samtliga anställda fr. o. m. den 12 december i år. Härigenom friställs ca 270 personer i det tidigare av sysselsättningssvårigheter hårt drabbade Landskrona. Några nya arbetstillfällen står inte nu till buds för de vid företaget anställda.

I anledning härav vill jag ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder ämnar arbetsmarknadsministern vidta för att bereda så många som möjligt av de nu anställda vid Schlasbergs Konfektionsfabrik AB i Landskrona ny sysselsättning?

1978/79:144 av *Bertil Mäbrink* (vpk) till utrikesministern om de chilenska flyktingarnas situation:

En stor grupp chilensare lever i Argentina under extremt svåra förhållanden. Det rör sig om oppositionella arbetare och intellektuella som i desperation flytt förtryckets Chile för att via Argentina kunna ta sig vidare till något land som är berett att bevilja dem asyl.

Krafttag måste till för att rädda dessa flyktingar undan terror och materiell misär.

Med anledning härav vill jag fråga utrikesministern:

Vad ämnar utrikesministern göra för att bereda flera chilensare i Argentina möjlighet att finna en fristad i Sverige samt att i internationella sammanhang aktualisera frågan om chilenska flyktingars situation?

1978/79:145 av *Sten Svensson* (m) till utbildningsministern om livsmedelsteknisk högskoleutbildning i Skaraborgs län:

Svensk livsmedelsindustri svarar för mer än 10 % av industrins totala förädlingsvärde och sysselsätter ca 75 000 personer. F. n. är försöksverksamheten med yrkesteknisk högskoleutbildning vid Lunds universitet med 30 platser den enda mer kvalificerade vidareutbildning som kan erbjudas inom livsmedelsbranschen. Tidigare fanns i Örebro och i Alnarp högre livsmedelstekniska kurser, som tillsammans gav ett större antal vidareutbildningsplatser än dagens utbud.

I en nyligen framlagd utvärderingsrapport från UHÄ redovisas goda resultat från den hittillsvarande YTH-utbildningen. Två av tre elever har ett år efter utbildningen fått mer kvalificerade anställningar.

I motionen 1977/78:454 – m, s, c och fp – föreslås en andra livsmedelslinje, lokaliserad till Skaraborgs län. I en gemensam skrivelse 1978-10-02 tillstyrker LO, TCO och SAF att en livsmedelslinje inom YTH förläggs till Skövde fr. o. m. 1981.

Mot denna bakgrund hemställer jag att till utbildningsministern få ställa följande fråga:

Är utbildningsministern beredd att i kommande statsbudget redovisa förslag till inrättande av en YTH-linje med inriktning mot livsmedelsindustrin och lokaliserad till Skaraborgs län?

1978/79:146 av *Lena Öhrsvik* (s) till jordbruksministern om åldersgränsen för amatörboxning:

Man försöker nu på olika sätt göra boxningen populär. En särskild kampanj har startats och massmedia ställer välvilligt upp. Krav på ett återinförande av proffsboxningen har också rests.

Då är det lämpligt att göra klart vilka regler som gäller.

Riksdagen har vid flera tillfällen enhälligt uttalat att förbud mot amatörboxningen kan undvaras så länge säkerhetsföreskrifterna iakttas utan något

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Meddelande om
frågor*

Nr 34

Torsdagen den
16 november 1978

*Meddelande om
frågor*

väsentligt undantag.

En av säkerhetsföreskrifterna är åldersgränsen 17 år.

Den borgerliga trepartiregeringen ställde upp på en sänkning av åldersgränsen till 15 år trots riksdagens klart uttalade mening.

Med anledning härav vill jag fråga jordbruksministern:

Vilken åldersgräns gäller?

1978/79:147 av *Stina Eliasson* (c) till jordbruksministern om Åreprojektet:

Den stora satsningen från stat och kommun på Åreprojektet i Jämtlands län har redan gett positiva återverkningar på flera områden.

Av olika anledningar har tidsplaneringen av projektet inte kunnat hållas. De ekonomiska beräkningarna har inte heller hållit.

För Åre kommun liksom för länet i stort är det av synnerligen stor vikt att projektet fullföljs.

Mot denna bakgrund ber jag att till jordbruksministern får ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser jordbruksministern vidta för att nu föreliggande planer för Åreprojektet skall kunna fullföljas?

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 14.43.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert